

Priredio i komentare u napomenama i zagradama dodao

Ivan Antić

Tabula smaragdina

1. *Verum, sine mendatio, certum et verissimum.*

- **Istina, bez laži, pouzdana i iskrena.**

2. *Quod est inferius, est sicut quod est superius, et quod est superius est sicut quod est inferius ad perpetranda miracula rei unius.*

- **Ono što je dole odgovara onome što je gore, a što je gore odgovara onome što je dole kako bi se izvršila čudesna operacija sjedinjenja.**

3. *Et sicut omnes res fuerunt ab uno, meditatione unius: sic omnes res natae fuerunt ab hac una re, adaptatione.*

- **Kao što su sve stvari potekle od jednog, od jedine misli, tako su sve stvari nastale od ove jedne stvari, prilagođavanjem.**

4. *Pater eius est Sol, mater eius Luna, portavit illud ventus in ventre suo, nutrix eius terra est.*

- **Otac njegov je Sunce, majka njegova je Mesec, Vetar ga je nosio u svojoj utrobi, Zemlja je njegova hraniteljka.**

5. *Pater omnis thelesmi tolius mundi est hic.*

- **On je Otac svake telesme, tvorac celog sveta.**

6. *Vis eius integra est, si versa fuerit in terram.*

- **Njegova snaga je potpuna ako ce ponovo okrene zemlji.**

7. *Separabis terram ab igne, subtile a spisso suaviter, cum magno ingenio.*

- **Odvojićeš Zemlju od Vatre, lako od teškog, postepeno s velikim znanjem.**

8. *Ascendit a terra in coelum, interumque descendit in terram et recipit vim superiorum et inferiorum. Sic habebis gloriam totius mundi. Ideo fugiat a te omnis obscuritas.*

- **Sa zemlje ce uzdiže na nebo, zatim se ponovo spušta na zemlju, upija snagu gornjeg i donjeg sveta. Tako ćeš zadobiti vladavinu nad celim svetom. Zbog toga će od tebe pobeći svaka tama.**

9. *Hic est tolius fortitudinis fortitudo fortis. Quia vincit omnem rem subtilem, omnemque solidam penetrabit.*

- **To je sila sile u svakoj sili, budući da prožima sve nežno i savlađuje sve nepobedivo.**

10. *Sic mundus cratus est.*

- **Tako je stvoren svet.**

11. *Hinc adaptationes erunt mirabiles, quarum modus est hic.*

- **Odavde će poteći čarolija prilagođavanja, čiji je ovo način.**

12. *Itaque vocatus sum Hermes Trismegistos, habens tres partes philosophiae totius mundi*

- **Zato me nazivaju Hermes Trismegistos jer mi pripadaju sva tri znanja sveta.**

13. *Completum est quod dixi de operatio solis.*

- **Ispunjeno je ono što sam rekao o operacijama Sunca.**

Sadržina *Tabule smaragdine* je sledeća. Ako čovek hoće da izvrši operaciju čudnog sjedinjenja (Jednog), ono što je dole i ono što je gore odgovaraju jedno drugom u njegovoj operaciji. Jer kao što svaka stvar potiče iz misli Jednoga, tako isto, naravno - istina uz prenos - sve je nastalo iz Jednog.

Kako je poteklo i kako nastalo?

Tvorac je Sunce. Majka je Mesec. Vazduh je nosi u materici i Zemlja hrani. Jer je on (telesma) tvorac celog sveta. Njegova snaga dostiže najveći stepen ako pristigne na zemlju i odatle se vrati nazad. A to je teorija operacije, recimo, to je bila teorija znanja.

Sada sledi praktično uputstvo. Šta treba učiniti? Treba odvojiti vatreno od zemlje i lako od teškog. U odvajanju je znanje isto toliko važno kao i strast. Diferencirati i diferencirati. To je najvažnije.

Usred ove operacije uzdiže se (telesma), zatim spušta kako bi upila u sebe snagu gornjeg i donjeg sveta Na ovakav način čovek zadobija moć nad stvarima. A tama se raspršuje. Čovek dolazi u posed takve moći kojom i vazdušasto može da uhvati i da ga pobedi, i da prožima čvrstu materiju.

Svet je na taj način stvoren i to je i način prenosa. A sve to nije ništa drugo do operacija Sunca.

Paracelzus uz *Tabulu smaragdinu* daje opasku da su tih trinaest rečenica univerzalni recept po kojem se stvari mogu postaviti u njihovo prirodno ili savršeno stanje. Nema razlike između zemaljskih, mineralnih, biljnih, životinjskih, psihičkih, duhovnih krugova, na svaki od njih se može podjednako primeniti.

Prva misao koju treba razumeti jeste šta znači izvršiti operaciju čarolije Jedan. (Prema arapskom tekstu: *Jedan je delo čarolije*. Paracelzus: *auszurichten die Wunder eines einzigen Dinges. Art perpetranda miracula rei unis.*)

Ovo je operacija:

1. Čoveku daje moć nad stvarima.
2. I svet je stvoren na takav način.
3. To zapravo nije ništa drugo do operacija Sunca.

Bilo koliko da ju je teško naučiti i praktikovati, ipak вреди. Ona obećava moć nad stvarima (ne samovolju!). Vazdušasto može biti pobedeno (čovek leti!), i teška materija biće prozirna (kao s rendgenskim zracima). Arapski tekst kaže: to je kao što je stvaranje sveta.

Kako treba početi? Na taj način što čovek diferencira. Odvaja lako od teškog. Primer će odmah razjasniti: apostol Pavle piše da čovek može da živi po telu i po duhu. Opet on na drugom mestu pravi trostruko razlikovanje između telesnog, duševnog i duhovnog. A isti apostol Pavle je učio o razlikovanju prirodnog i duhovnog čoveka.

Na ovakav način treba shvatiti odvajanje u *Tabuli smaragdini*. To je osnovna operacija unutarnje hemije: diferencirati. Odvojiti stvari jedne od drugih i držati ih odvojeno i imenovati ih i svaku od njih posebno upoznati. Prvi korak je diferenciranje vatrenih i zemnih elemenata. U svome telu - kaže Pavle - vidim drukčiji zakon kojem se suprotstavlja moj razum.

Znači, ono čemu nas uči *Tabula smaragdina* jeste analitički metod unutarnje hemije. Jedna vrsta posvećivanja po kojoj čovek stvari, ali u prvom redu samog sebe, kao što kaže Paracelzus, stavlja u stanje savršenstva. To je takva transmutacija (preobražaj) koja se može primeniti na sve postojeće.

Šta je znak raspoznavanja ovog preostvarivanja? Isto je kao ono koje vrši Sunce kada svojom svetlošću i toplotom i drugim životvornim svojstvima svojih zraka podstiče i neguje život. Neka nikome ne pada na um da pomisli kako je ovo poređenje otrcana metafora. Između operacija duha i Sunca postoji analogija, i analogija nije poređenje, nego jedna vrsta logike. O tome će još biti mnogo reči.

Tabula smaragdina kaže da istu tu zračecu, životvornu toplu svetlost kojom Sunce plavi prirodu, čovek može da ostvari u samom sebi, i to zračenje može da načini sadržinom svoga života. Ali istim ovim zračenjem može prožeti stvari. To je operacija koja je kasnije nazvana alhemija.

Nazivaju je pravljjenjem zlata jer je zlato metal koji odgovara Suncu i kada čovek sebe prožme svetlošću i toplotom, on sam sebe pretvara u Sunce, odnosno u zlato.

Alhemija kaže da se bića i stvari mogu preobražavati. Pogotovu što način na koji bića i stvari žive ovde na zemlji nije ni prirodan ni savršen.

Ali postoji postupak kojim čovek može sebe sasvim usavršiti, a taj postupak je istovetan onom kojim se usavršavaju i stvari. Alhemija je ono znanje koje uči o mogućnosti preobražaja svojstava i elemenata na taj način što polazi od postavke: postojeći svet oko nas nije izvorna priroda, nego njen iskvareni oblik. Ovaj kvarež treba ukloniti i izvornu prirodu ponovo uspostaviti. Jezikom analogije se to izražava da se elementi mogu pretvoriti u zlato.

Prema tome, *Tabula smaragdina* nije ništa drugo do recept za onu operaciju prema kojoj se svet (čovek, svojstvo, stvar, element, metal itd.) može ponovo vaspоставiti u svom izvornom i pravom stanju. Takva operacija postoji. Operacija se zapravo i konačno može izraziti u jednoj jedinjoj rečenici. Ovu formulu alhemija je jezikom analogija nazvala *Kamen mudrosti*. Kamenom ga naziva jer je on fundamentalna osnova svake misli i operacije.

Bela Hamvaš
'Tabula smaragdina'

SEDAM HERMETIČKIH PRINCIPA (AXIOMA-ZAKONA)

I. Princip mentalnosti

"Sve je Um; Svemir je Mentalan, ili projekcija Uma"

II. Princip saglasnosti

"Kako je gore, tako je dole; kako je dole, tako je gore."

III. Princip vibracija

"Ništa ne stoji; sve se kreće; sve vibrira"

IV. Princip polarnosti

"Sve je Dvojno; sve ima polarnost; sve ima suprotnost polova; istovetno i različito je jednako; suprotnosti su po prirodi iste, ali drugačije po stepenu; krajnosti se susreću; sve su istine poluistine; svi se paradoksi mogu pomiriti."

V. Princip ritma

"Sve se kreće gore-dole; sve ima svoje plime i oseke; sve se stvari uzdižu i padaju; njihanje klatna se odražava u svemu; količina njihanja udesno jednaka je količini njihanja ulevo; ritam sve izjednačava."

VI. Princip uzroka i posledice

"Svaki uzrok ima svoju posledicu; sve se dešava skladno Zakonu; slučajnost je ime neotkrivenog zakona; postoje mnogi nivoi uzročnosti, ali ništa ne može izbeći Zakonu."

VII. Princip pola

"Pol je u svemu; sve ima svoje muške i ženske principe; pol se manifestuje na svim nivoima."

CORPUS HERMETICUM

Knjiga I

Poimander; pastir ljudi

1. Jednom kada je moj um meditirao o stvarima kakve jesu, a moje se misli uzdigne do velikih visina, dok su mi telesna čula obamrla - kao u ljudi koje je preuzeo san nakon preobilne hrane ili umora tela, učinilo mi se da neko beskrajno velik iz beskrajnih dimenzija doziva moje ime i govori: „Šta želiš čuti i videti, i šta želiš naučiti i znati?“

2. Rekoh: „Ko si ti?“

Kazao je: „Ja sam Čovek-Pastir (Poimander), Um Uzvišenog (Nous). Ja znam šta želiš i posvuda sam s tobom.“

3. „Želim da naučim“, rekoh, „stvari kakve jesu, da shvatim njihovu prirodu i da spoznam Boga. To je ono što želim da čujem.“

Ponovno mi se obratio: „Drži u svom Umu (Nousu) sve što želiš naučiti i ja ću te poučiti.“

4. Govoreći ove reči, njegovo se obličje promenilo, i odmah, u treptaju oka, sve se stvari otvoriše preda mnom; ugledah beskrajnu viziju. Sve se stvari pretvoriše u svetlost, slatku i veselu (svetlost). I gledajući sve to, postadoh ushićen.

Ali malo kasnije pojavi se u jednom delu naniže zastrašujuća i gnusna tama koja se kretala vijugajući u zavojitim naborima, pa mi se učini kao da je zmija.

A tama se tada promeni u neku vrstu Vlažne Prirode, odbačene iznad svih moći sveta, bacajući dim kao iz vatre i ječeći ispusti bolni zvuk koji se nikako ne može opisati.

5. Tada iz svetlosti istupi Sveta Reč (Logos) i siđe na tu Prirodu, a iz nje poskoči čista vatra i podigne se; beše to svetlo prodorno i aktivno.

Vazduh, također, bivajući svetlost, sledio je vatru i penjao se sve dok je nije sustigao; od zemlje i vode dizao se prema vatri, tako da je izgledalo kao da je iz nje obešen. A zemlja i voda ostadoše na svom vlastitom mestu, združeni zajedno tako da niko nije mogao razlučiti zemlju od vode. No ipak se pokrenuše da bi čuli zbog Duha-Reči (Logos) koji ih je prožimao.

6. Čovek-Pastir (Poimander) tada mi reče: „Jesi li shvatio šta ova vizija znači?“

„Ne, ali spoznaću“, rekoh.

„Ta svetlost“, reče, „sam Ja, Nous, tvoj Bog, koji je postojao pre Vlažne Prirode koja se pojavila iz tame; a Svetlost-Reč (Logos), što pojavi se iz Uma (Nous), je Sin Božji.“

„Kako to može biti?“ pitao sam.

„Znaj da to što vidi i čuje unutar tebe je Reč Božja (Logos); ali Um (Nous) je Bog Otac“. Nisu međusobno odvojeni, jer u njihovom sjedinjenju postoji život.“

„Hvala Tebi“ rekoh.

„Stoga shvati svetlost [odgovorio je] i prijatelji se s njome“.

7. I govoreći tako, dugo me gledao u oči; pogledavši ga počeo sam drhtati. Ali kada je podigao glavu, videh u vlastitom Umu (Nousu) Svetlost, ali sada u moćima koje niti jedan čovek ne može pobrojati, i Kosmos što prelazi sve granice. Videh vatru okruženu najsnažnijom moći, sada obuzdanu, kako stoji na svom mestu.

I kada videh te stvari, shvatih ih pomoću Reči (Logosa) Čoveka-Pastira.

8. A budući da sam bio zapanjen, Poimander mi ponovno počne govoriti:
„Video si u Umu Arhetipski Oblik čije je postojanje pre početka i bez kraja“. Tako mi je Poimander govorio.

„Onda“, rekoh, „odakle potiču elementi Prirode?“

Njegov je odgovor bio: „Od Božje volje. Priroda prima Reč (Logos) i gledajući predivan Kosmos stvara jedan isti kao taj (materijalan), odražavajući sebe u Kosmosu pomoću njenih sastavnih elemenata i pomoću rođenja duša.“

9. Bog – Um (Nous), bivajući muško i žensko, postojeći kao život i svetlost, stvara drugi Um (Nous) koji stvarima daje oblik; kao Bog Vatre i Duha, oblikovao je Sedam Vladara koji zaokružuje čulni svet. Ljudi njihovu vladavinu nazivaju sudbinom.

10. Direktno iz elemenata koji se kreću nadole, Božji Razum (Logos) poskoči u Prirodino čisto uobličjenje i postaje sjedinjen s Oblikovanim Umom, jer suštinski mu beše jednak. A elementi Prirode koji se kreću nadole ostadoše tako bez razuma, postavši čista materija.

11. Tada oblikovani Um (Nous), zajedno s Razumom, okruži sfere i zavrti ih, prouzročivši okretanje stvari koje je stvorio, i dopusti im da se okreću od neograničenog početka do beskonačnog kraja. Jer okretanje sfera počinje tamo gde i završava baš onako kako je Um (Nous) hteo. Od elemenata koji se kreću nadole Priroda stvara življenja bez razuma, jer On do njih nije proširio Razum (Logos). Razum stvori krilata bića, Voda bića koja plivaju, a Zemlja i voda behu odvojeni jedno od drugoga, kako Um (Nous) htede. Iz svojih nedara zemlja stvori živote koje imaše, četvoronožna bića i reptile, divlje zveri i one pitome.

12. Um (Nous), Otac svega, koji je Život i Svetlost, stvori čoveka jednakog Samom Sebi, u kojeg se zaljubi, budući da je Njegovo vlastito dete; jer čovek baše predivan, ni sa čime se nije mogao uporediti, i nosio je lik svojega Oca. Uistinu se Bog zaljubio u vlastito obličje i njemu udelio sva svoja stvaranja.

13. Kada je čovek opazio u Ocu stvaranja Stvoritelja, i on sam poželi stvarati; a Otac mu dopusti da to čini. Promenivši svoje stanje prema oblikovanoj sferi s time je dobio vlastitu moć, on promotri bića svoga Brata. Oni ga zavole i svaki mu da deo svoje vlasti. I nakon što je dobro upoznao njihovu suštinu i dobio udela u njihovoj prirodi, imao je um kojim je mogao proći kroz granicu njihovih sfera i podvrgnuti moć koja je postala nadmoćna nad vatrom.

14. Imajući svu moć nad mrtvima u Kosmosu i nerazumnim bićima, on nagne svoje lice dole kroz Sklad, prodirući kroz njihovu snagu i pokazujući Prirodi koja se kreće nadole predivno obličje Boga.

Kada je ona videla taj oblik lepote kojega se nikad ne može zasititi, i njega koji sada imaše u sebi svaku pojedinačnu energiju svih sedam Vladara, jednako kao i vlastito Božje Obličje, smejala se s ljubavlju; jer videla je lik najlepše forme Čoveka u vodi i njegovu senku na zemlji.

On, pak, videvši svoje obličje u njoj, odraz u njezinoj Vodi, zavole ga i poželi živeti u njemu; s voljom dođe čin, i tako on oživi formu lišenu razuma.

A Priroda uzme predmet svoje ljubavi i potpuno se ovije oko njega; oni se pomešaše, jer su voleli jedan drugoga.

15. Iz tog razloga, od svih bića koja žive na zemlji samo je čovek dvostruk; smrtnan zbog tela, besmrtnan zbog suštine Čovekove. Jer, iako je besmrtnan i ima vlast nad svime, on trpi smrtne stvari koje su podređene sudbini. Iako je iznad sklada, unutar sklada postao je rob. Premda je muško-žensko, s obzirom da je od Oca muškog-ženskog, i iako nikada ne spava, budući da njime vlada onaj ko nikada ne spava, nadvladan je snom.

16. Na to ja reko: „Poučavaj dalje, o moj Ume (Nous), zaljubio sam se u Reč (Logos).“
Pastir (Poimander) reče: „To je tajna koja je uspešno sačuvana sve do sadašnjeg trenutka. Jer Priroda, sjedinjena sa Čovekom, stvorila je čudo za čudom. Jer kako je čovek, kao što sam ti kazao, imao prirodu podudarnu sa Sedam (snaga) koje su načinjene od Vatre i Duha, Priroda nije čekala, već je odmah stvorila sedmoro ljudi koji bejahu podudarni s prirodama Sedmorice, muško-žensko i pokretni u prostoru.“

Tada reko: „O, Pastiru... sada sam ispunjen velikom željom i žarko želim čuti više. Molim te, nemoj stati.“

Pastir (Poimander) reče: „Čuti, jer još ti nisam celovito izložio prvu rastavu (logoi).“

„Evo! Zanemio sam!“ reko.

17. Kao što reko, u takvom mudrom dolazi do rađanja tih Sedam. Zemlja je bila ženskog roda, a njena voda ispunjena je žudnjom; zrelost uzima od Vatre, um od Etera. Priroda je tako stvorila okvire koji odgovaraše obličju Čoveka. I Čovek se od Svetlosti i Života promeni u (individualnu) dušu i um. I na taj način se nastaviše sve stvari čulnog sveta sve do razdoblja njihovog kraja i novog početka.

Nastavak Knjige I

18. „Slušaj sada preostali deo govora (Logos) koji žudiš čuti. Završetkom razdoblja, veza koja ih veže izgubljena je skladno volji Boga. Sve životinje muško-ženskog roda, kao i Čovek, razdvojeni su u isto vreme. Neki tako postadoše muško, a neki postadoše žensko. Bog odmah izgovori Svoju Svetu Reč (Logos): „Povećajte se sve više i množite se u mnoštvu, vi bića i sve stvoreno, a čovek u Umom (Nous) u sebi, neka nauči i spozna da je besmrtni i da je želja uzrok smrti, te da je ljubav sve.“

19. „Kada je Bog to izustio, Njegova Volja pomoću Sudbine i Sklada izazva njihovo spajanje i njihovi se naraštaji utemeljiše. I zato su sve stvari umnožene skladno njihovoj vrsti. I onaj koji je tako naučio da spozna sebe dosegao je Uzvišeno Dobro koje nadmašuje mnoštvo, dok onaj koji ima nastranu ljubav, ljubav prema svom telu, ostaje lutajući u Mraku i pati kroz svoja smrtna čula.“

20. „Koji veliku grešku neuki čini“ reko, „da ga ona lišava besmrtnosti?“

„Čini se“, rekao je, „da nisi pridao pažnju onome što si čuo. Nisam li te pozvao da misliš?“

„Hvala ti“, odgovorih. „Činiću tako i zapamtiću.“

Nastavio je: „Ako si upamtio, kaži mi, zašto su oni u smrti zaslužili smrt?“

„Zato jer je mračna tama koren i osnova materijalne građe tela; iz nje tama uzdiže Vlažnu Prirodu; iz nje je sastavljeno telo u čulnom svetu iz kojega se smrt napaja Vodom.“

21. „Ispravne su tvoje misli. Ali kako onaj koji je spoznao sebe odlazi Ocu, kao što je Reč Božja (Logos) utvrdila?“

Odgovorio sam: „Jer Otac svega je sazdan od Svetlosti i Života, a od Njega je rođen Čovek.“

„Dobro govoriš, govoreći tako. Svetlost i Život jeste Otac-Bog i od njega je rođen Čovek. Ako, stoga, spoznaš sebe kao biće od Života i Svetlosti i činjenicu da si od njih načinjen, vratićeš se u život.“ Tako je govorio Čovek-Pastir (Poimander).

„Ali reci mi dalje, moj Umu (Nous)“, zavapih, „kako ću se ponovno vratiti u Život... jer Bog kazuje: 'Neka Čovek koji ima Um (Nous) u sebi spozna da je on sam besmrtni'.

22. Nema li svi ljudi Um (Nous)?“, pitao sam.

„Dobro govoriš, govoreći tako. Ja, Um (Nous), osobno sam sa svetim i dobrim ljudima, čistim i milostivim ljudima koji žive pobožno. Takvima moja prisutnost postaje pomoć i oni trenutno stiču znanje (Gnoza) o svim stvarima; zadobijaju Očevu ljubav svojim čistim životima i zahvaljuju Mu, zazivajući Njegov blagoslov i pevajući himne koje Mu upućuju s gorljivom ljubavlju.

Pre nego što predaju telo pravednoj smrti, oni zatvaraju čula, videvši njihovo delovanje. Ne, Ja, Um (Nous), neću dopustiti da aktivnosti tela koje ih napastuju imaju svoj učinak. Kao čuvar vrata zatvoriću sve ulaze i prekinuti sve mentalne aktivnosti iz kojih se izvode niske i zle energije.“

23. „Za one bez Uma (Nousa), izopačene i pokvarene, zle i gramzive, ubice i bezbožne, za njih sam daleko, ustupam mesto Osvetoljubivom Duhu, koji oživljava vatru, muči ih sve jačom vatrom i napada svakoga od njih kroz osećaje. On ih također podstiče na veća dela bezakonja, tako da takvi trpe veću odmazdu. A ipak se ne smanjuje njihova neograničena žudnja za neumerenošću i nezasićenom borbom u tami.“

24. „Dobro si me poučio tim stvarima, kako sam i želeo, o Ume (Nous). Kaži mi sada, molim te, o prirodi Puta iznad?“

Na ovo je Čovek-Pastir (Poimander) odgovorio: „Kao prvo, pri rastvaranju materijalnog tela najpre dolazi do promene samoga tela. Forma koju si imao nestaje i ti predaješ svoj način života, lišen energije, Duhu. Telesna čula vraćaju se svojim izvorima, razdvajajući se i ponovno oživljavajući kao energije. Strasti i želje povlače se u prirodu koja je lišena razuma.“

25. „I tako se taj Čovek počinje podizati kroz Sklad. Prvoj razini on predaje energiju rasta i smanjenja; drugoj – sredstva zla, sada bez energije; trećoj – skrivene lukavštine želja; četvrtoj – nasilničku aroganciju, takođe bez energije; petoj – svetovnu drskost i bezobzirnu smelost, lišenu energije; šestoj – zle težnje za bogatstvom lišene uzdizanja; a sedmoj razini – neiskrenost ili laž koja čeka u zasedi, lišenu energije.“

26. „Tada, lišen svake aktivnosti, ulazi vlastitom snagom u onu Prirodu koja pripada Osmoj razini i peva zahvale Ocu s tamo prisutnima.“

Oni koji su tamo radosno pozdravljaju njegov dolazak. Nalik onima koji su tamo zajedno, i on čuje Snage koje su iznad prirode koja pripada Osmoj sferi, pevajući svoje pesme zahvalnice Bogu na svom vlastitom jeziku.

Tada oni zajedno odlaze u Očev dom, predaju se Snagama, i postajući Snage, oni su stopljeni u Bogu. To je dobar kraj za one koji su stekli više znanje: postati jedno s Bogom. Zašto sada odglaš? Kada si sve primio, ne bi li trebao da postaneš vodič onima koji su vredni, kako bi smrtni ljudski rod mogao da bude spasen Bogom kroz tebe?“

27. Rekavši to, Čovek-Pastir (Poimandres) stopio se s moćima. Ali ja, zahvaljujući i veličajući Oca univerzalnih snaga, bejah oslobođen, pun snaga koje je izlio u mene i pun Njegovog učenja o prirodi svega postojećeg i najuzvišenijih viđenja.

I počeh proglašavati ljudima lepotu pobožnosti i znanja:

„O narode, ljudi rođeni na zemlji, koji ste se odali piću, i snu, i neznanju, i neukosti o Bogu, otreznite se, prestanite biti zatrovani, prestanite biti zavarani nerazumnim snom.“

28. Kada su čuli, jednodušno svi dođoše. Rekoh: „O, ljudi rođeni od zemlje zašto ste se predali smrti kad imate moć da budete deo besmrtnosti? Pokajte se. Vi koji ste se držali onih koji su lutali i s njima delili neznanje, izađite iz sveta tame, uzmite ideal besmrtnosti i stanite na kraj uništenju.“

29. Neki od njih s podrugljivim smeškom na usnama odoše od mene, predajući se putu smrti; drugi, moleći da ih poučim, baciše se do mojih nogu. Podižući ih, postajem vodič roda na putu k domu, poučavajući reči (logoi), kako i na koji način mogu biti spaseni. Posejao sam u njima reči (logoi) mudrosti; voda besmrtnosti dala im se za piće.

Dolaskom večeri i zalaskom sunčevih zraka, naredim im da se zahvale Bogu. Kada su završili sa svojim zahvalama, svaki se Čovek vrati na svoje mesto odmora.

30. Zapisao sam u svoje srce dobrotvornost Čoveka-Pastira (Poimandres) i bejah oduševljen kada

sam se ispunio svakom svojom nadom. Jer san tela postao je budnost duše, zatvaranje očiju postalo je pravo viđenje, moja tišina postala je bremenita Uzvišenim Dobrom, a izgovaranje moje reči (Logos) rođeno iz bogatih stvari. Sve to došlo je meni iz mogeg Uma (Nous), koji je Čovek-Pastir (Poimandres), Reč (Logos), nadzornik svega, pomoću kojega nadahnut Bogom stupih na Poljanu Istine. Zato zahvalih Bogu Ocu čitavom svojom dušom i snagom.

31. Svet si Ti, o Bože, sveopšti Oče.

Svet si Ti, o Bože, volja kojega usavršava sebe svojim vlastitim moćima.

Svet si Ti, o Bože, koji želi biti spoznat i poznat od onih koji su Tvoji.

Svet si Ti, koji si pomoću Reči (Logos) sjedinio sve što jeste.

Svet si Ti, od kojeg je sva Priroda postala odražena.

Svet si Ti, kojeg Priroda nije stvorila.

Svet si Ti, moćniji od svih moći.

Svet si Ti, koji nadilaziš svu nadmoćnost.

Svet, Ti si, bolji od svih veličanja.

Primi čistu žrtvu mog razuma, od duše i srca svagda pruženu Tebi, o Ti neizrecivi, imena kojeg može izraziti samo tišina.

32. Molim te da ne propustim Znanje (Gnoza), znanje koje je zajednička priroda bića, ispuni me Tvojom Snagom i Milošću Tvojom, da mogu davati Svetlost onima iz našeg roda, mojoj braći i Tvojim sinovima.

Zbog toga ja verujem i ja sam svedok. Ja idem u Život i Svetlost. Blagoslovljen si Ti, o Oče. Neuki Tvoj Čovek biće svet kao što Ti si svet, jer Ti si mu dao svu vlast.

KRAJ PRVE KNJIGE

Knjiga II - Hermes Asklepiju

1. Hermes – Nije li sve što se kreće, o Asklepije, pokrenuto u nečem i od nečeg?

Asklepije – Zasiurno.

Hermes – Ne mora li ono u kojem se nešto kreće biti veće od onoga što se kreće?

Asklepije – Mora.

Hermes – Ne mora li imati veću moć?

Asklepije – Mora, naravno.

2. Hermes – Nije li ovaj Kosmos ogroman, toliko ogroman da ne može postojati telo veće od njega?

Asklepije – Slažem se.

Hermes – I masivan, također, jer ispunjen je mnogim drugim velikim telima, ili, pre, svim telima koja postoje.

Asklepije – Tako je.

Hermes – A ipak je Kosmos telo?

Asklepije – Jeste.

Hermes – I ono koje se kreće?

3. Asklepije – Zaista da.

Hermes – Koliko velik, stoga, mora biti prostor u kojem se Kosmos kreće i kakva je priroda tog prostora? Ne mora li biti mnogo veći od Kosmosa da bi mogao pronaći prostor za svoj stalni tok, tako da ono što se kreće ne bude sputano nedostatkom prostora i gubitkom kretnje?

Asklepije – Mora biti nešto ogromno, o Trismegistose.

4. Hermes – I kakav je? Ne mora li biti suprotne prirode, o Asklepije? A priroda suprotna telu je bestelesnost.

Asklepije – Slažem se.

Hermes – Prostor je, tada bestelesan. Ali bestelesnost mora biti jednako božanska stvar ili Bog. Pod „božanska stvar“ ne mislim na nešto rođeno, već na nešto što nije rođeno.

5. Ako je, tada, Kosmos božanska stvar, on je tvaran (materijalan); ali ako je to Bog, nadilazi tvarnost (materijalnost). Za razliku od Boga, treba biti pojmljen drugačije i na ovaj način različit. Nama je Bog prva pomisao ili razumevanje, ali ne i Njemu samom, jer ona stvar o kojoj se razmišlja, opažena je čulima onoga koji razmišlja. Zato Bog ne može pomisliti samog sebe, jer Njegove misli o Njemu samom nisu ništa drugo nego ono što on misli. Ali za nas je On „nešto drugo“, jednako kao i njegove misli.

6. Nama je On nešto odvojeno i zbog toga Ga mi poimamo. Ali ako se poima prostor u kome se Kosmos kreće, to nije Bog, već samo prostor. Ako je prostor Bog, tada to više nije prostor, već ono što sadrži svaku aktivnost. Sve što se kreće nije pokrenuto u onome što se kreće, nego u onome što je nepokrenuto. Pokretač je miran. Nemoguće ga je pokrenuti.

Asklepije – Kako su tada, o Trismegistose, sve stvari ovde dole pokrenute pomoću onih koje su već pokrenute? Jer, rekao si da su pokretna nebeska tela pokrenuta od strane nepokretnih nebeskih tela.

Hermes – To nije isti pokret, o Asklepije, već pokret u suprotnom pravcu, jer oni se ne kreću jedan s drugim, već jedan nasuprot drugom. Taj suprotni pokret stavlja otpornost njihove kretnje u mirovanje. Jer ta otpornost je počinak kretnje.

7. Na taj način, takođe, pokretna nebeska tela, koja se kreću suprotno od nepokretnih (zvezde), pokreću jedno drugo međusobnom suprotnošću. Ne može biti drugačije.

Misliš li da se dva Medveda tamo gore (Veliki i Mali Medved), koji nikada ne zalaze niti ne izlaze, odmaraju ili kreću?

Asklepije - Kreću se, o Trismegistose.

Hermes – Kojom vrstom pokreta, Asklepije?

Asklepije – Kretnjom koja se okreće oko tačke.

Hermes – Kružna kretanja je kretanja oko te tačke. Njome upravlja ono što je mirno, jer okretanje oko te tačke sprečava bilo kakvo udaljavanje od nje; digresija je sprečena ukoliko se utvrdi okret. Na taj je način kretanje u suprotnom pravcu stabilizirajuće i fiksirano je načelom obrnutog kretanja.

8. Vezano uz to, predočiću ti zemaljski primer koji vidiš svojim očima. Pogledaj život ovde dole, na primer, Čoveka koji pliva. Voda se kreće, ali otpornost njegovih ruku i nogu daje mu stabilnost.

Zbog toga ga tok vode ne odnosi niti on tone.

Asklepije – Dao si mi, Trismegistose, vrlo jasan primer.

Hermes – Svaka je kretanja stvorena u nepokretnosti i iz nepokretnosti.

Zato kretanje Kosmosa i svih živih bića neće biti uzrokovano stvarima izvan Kosmosa, već stvarima koje se nalaze unutra i koje se kreću prema van – takvim stvarima kao što su duša ili duh, ili neka druga neutelovljena stvar. Jer nije telo ono koje pokreće živu stvar u njemu, čak niti bilo koje drugo telo ako u njemu nema duše.

9. Asklepije – Što time želiš reći, Trismegistose? Ne mogu li komadi drveta, kamenja i drugih stvari, onih koje nemaju dušu, pokretati tela?

Hermes – Ni na koji način, Asklepije. Nešto u telu, ono što pokreće nežive stvari, zasigurno nije telo; jer ono pokreće oboje, i telo onoga koji nosi i ono što je nošeno. Na taj način beživotna stvar neće pokrenuti stvar koja je bez života. Ono što se kreće [druga stvar] je živo i u tome se nalazi ono što pokreće.

Vidiš, stoga, kako je teško opterećena duša, jer ona sama nosi dva tela. Jasno je, čak štaviše, da se pokrenute stvari kreću u nečem i da su od nečega pokrenute.

10. Asklepije - Da, Trismegistose. Pokrenute stvari moraju se kretati u nečem praznom.

Hermes – Dobro zboriš, o [moj] Asklepije. Ono što je ništa jest praznina; samo je nepostojanje praznina, nepoznata postojanju. Jer ono što postoji nikada se ne može promeniti u prazninu.

Asklepije – Ali zar ne postoje neke stvari koje su prazne, o Trismegistose, kao što je prazan vrč, prazna posuda, čitavo rečno korito i druge slične stvari?

Hermes – Kakva velika greška, Asklepije! Misliš li da su pune i najispunjenije stvari prazne?

11. Asklepije – Kako to misliš, o Trismegistose?

Hermes – Je li vazduh tvar (eter), Asklepije?

Asklepije – Jeste.

Hermes – Ne prožima li ta tvar sve što postoji i, prožimajući, ne ispunjava li ih? A „tvar“ – ne sastoji li se od smese četiri (elemenata)? Stoga je puno vazduha sve ono što ti nazivaš praznim; a ako je puno vazduha, tada je puno i „četiri“.

Nadalje, iz toga proizlazi paradoks da je sve ono što ti nazivaš punim prazno – od zraka; jer ono ima svoj prostor ispunjen drugim telima i nije u tome sposobno primiti vazduh. Zato one stvari za koje si ti rekao da su prazne treba nazvati šupljinom, a ne prazninom. Činjenica je da su one ispunjene vazduhom i duhom.

12. Asklepije – Tvoje je dokazivanje (logos) nepobitno, o Trismegistose; vazduh je tvar. Nadalje, to je ono telo koje prožima sve stvari, i čineći to, ispunjava ih. No, kako ćemo nazvati prostor u kojem se sve kreće?

Hermes – Bestelesnim, Asklepije.

Asklepije – Šta je bestelesnost?

Hermes – Um i Razum (Nous) koji izranja iz onoga što je celovito, sveobuhvatno, oslobođeno svakoga tela, svaka greške, neprimetno telu i nedodirljivo, onaj koji stoji u samome sebi, koji sadrži i čuva one koji jesu, čiji zraci su Dobro, Istina, Svetlost iza svetlosti, Arhetip duše.

Asklepije – A šta je onda Bog?

13. Hermes – On nije ništa od svega toga. On je uzrok njihova postojanja, uzrok postojanja svega i svake individualnosti. Nije ostavio nikakav prostor za bilo šta nestvarno. Sve stvari dolaze iz onoga što postoji, a ne iz onoga što ne postoji. Jer osobina nestvarnog, nepostojećeg, jeste da ono nema moć da postane nešto, jer prirodno nema mogućnost postojanja. I obrnuto, stvari koje jesu, koje postoje, nemaju prirodu nestvarnog, nepostojećeg.

14. Asklepije – Govoriš ponovno da Bog jeste?

Hermes – Bog, dakle, nije Um (Nous), već uzrok Njegovog postojanja. Bog nije Duh, već uzrok što Duh jeste. Bog nije Svetlost, već uzrok postojanja Svetlosti. Stoga se Bog može poštovati pomoću ta dva imena (Dobro i Otac) – imena koja pripadaju Njemu samom i nikome drugom.

Jer niti jedan od drugih takozvanih bogova, ljudi ili *daimona* (sila, duhova) ne može nikada biti prema bilo kakvoj meri Dobar. To može biti samo Bog, i ništa drugo. Ostale stvari su odvojene od prirode Dobra; jer sve ostalo je telo i duša, a one nemaju mesta da bi sadržale Dobro (Uzvišeno).

15. Najveće od tog Dobra je takvo da čini realnost svih bića, telesnih i bestelesnih, čulnih i razumnih. To je Uzvišeno Dobro, to je Bog. Zato ne nazivaj ništa drugo dobrim, jer huliš, i nikada ne nazivaj Boga drugačije nego samo Dobrim, jer u protivnom, tada puno huliš.

16. Svako koristi izraz Dobro, ali šta je to – ne razume svako. Zato Boga ne poima svako, pa u neznanju oni zazivaju bogove i određene ljude koji nikada ne mogu biti dobri i koji nikada neće postati dobri. Dobro nije strano Bogu; ono je neodvojivo od Njega budući da je ono Bog sâm. Svi drugi besmrtni bogovi počašćeni su imenom 'Bog'. Međutim, sam Bog je dobar, ne zbog toga što mu se iskazuje počast, već svojom prirodom. Jer priroda Boga je jedino uzvišena Dobrota; Bog i Dobrota su jedna stvaralačka snaga iz koje izlaze sva stvaranja. Onaj ko daje sve, a ništa ne prima – dobar je. Bog daje sve i ne uzima ništa. Stoga je Bog Dobro (Uzvišeno) i (Uzvišeno) Dobro je Bog.

17. Drugo ime Boga je Otac, ponovno zato jer On je taj koji stvara sve. Zadatak oca je stvaranje. Zbog toga je podizanje dece velika i najpobožnija stvar u životu za one koji misle pravilno, a napuštanje života na zemlji bez deteta je velika nesreća i nepobožnost; onaj ko je bez dece, kažnjen je nakon smrti od daimona.

To je kazna: da je duša Čoveka bez dece osuđena na telo koje nema ni mušku ni žensku prirodu, stvar prokletu pod suncem.

Stoga, Asklepije, ne imaj naklonosti prema Čoveku bez dece, nego se radije sažali nad njegovom nesrećom, znajući da ga čeka kazna.

Neka sve ovo rečeno tebi, Asklepije, bude uvod u znanje o prirodi stvari.

KRAJ DRUGE KNJIGE

Knjiga III – Sveta propoved

1. Slava svih stvari je Bog, Božanstvo i Božanska priroda. Izvor svih stvari koje postoje jeste Bog, koji je i Um (Nous) i Priroda – materija. On je mudrost koja objavljuje sve stvari. Takođe je izvor Božansko – priroda, energija, neophodnost, kraj i ponovno stvaranje novog.

Jer u bezdanu beše beskonačna tama, voda i profinjeni inteligentni duh. Behu to Božje snage unutar haosa.

Tada se uzdigla Sveta Svetlost; i tamo se sakupilo pod Suvim Prostorom iz Vlažnih Suštinskih Elemenata. I svi bogovi podeliše sve stvari iz plodne Prirode.

2. Sva bića behu neodređena i još neispisana; lagane stvari tada su razdvojene i visoko podignute, a teške položile svoje temelje pod najvlažnijim delom Suvog Prostora. Univerzalne stvari ograničene su Vatom i smeštene u Dahu da bi se održale.

Nebo se pojavilo u sedam krugova¹. Njegovi bogovi pojavili se u obličju zvezda sa svim njihovim konstelacijama. Priroda je svoje delove spojila zajedno s bogovima u njoj. Obod Neba kretao se kružnom kretnjom, podržan Dahom Boga.

3. Svaki bog poslao je svoju vlastitu snagu koja mu je određena. I tako tamo nastadoše četvoronožne životinje, one koje pužu, one koje prebivaju u vodi i one s krilima, te svo plodno semenje, trava i mladica svakog cveta, noseći u sebi seme ponovnog postanka. Bogovi poslaše naraštaje ljudi kako bi ovi upoznali dela Božja, i da budu aktivni svedoci prirode; da se množe, da vladaju svime pod nebom i da spoznaju šta je Dobro; tako da se i dalje uvećavaju i nastavljaju uvećavati, množe i nastavljaju množiti. Kroz njihov začuđujuće delotvoran tok, bogovi

¹ Sedam krugova o kojima Hermes govori su sedam astralnih i mentalnih razina koje su u Bibliji opisane kao Jakovljeve lestve k Bogu, u Čoveku takođe nalazimo te lestve: to su vrtlozi energije (sedam čakri) koji nas spajaju sa tim razinama makrokozmosa.

poslaše svaku dušu odenutu u meso, kako bi ljudi razgledali puteve nebeskih bogova, Božja dela i aktivnost prirode, da spoznaju znakove onoga što je dobro, moć Boga i promenljivu sudbinu dobrih i zlih stvari, i da otkriju začuđujuće veštine dobrih umetnosti.

4. Tako ljudi počеше živeti, i njihova je mudrost rasla, skladno sudbini koju je odredio pridruženi hod kružećih bogova i njihovom nestanku na kraju.

Na zemlji će ostati moćna sećanja na radove njihovih ruku; kada se ciklusi počnu obnavljati, iza njih će ostati nejasan maglovit trag.

Jer svako rođeno telo s dušom, seme plodova i svako delo ruku nestaće, ali iz potrebe će se obnoviti ponovno, jednako obnavljanjem od strane bogova, kao i kružnim okretanjem ritmičkog točka Prirode.

Jer tamo gde je Božansko, tamo je i Prirodina uvek iznova stvarajuća kosmička mešavina, jer Priroda se takođe nalazi u božanskom.

KRAJ TREĆE KNJIGE

Knjiga IV - Gral ili monada

1. Hermes – Rečju (Logos), ne s rukama, Stvoritelj sveta je načinio čitav svet; stoga, razmišljaj o njemu kao o sveprisutnom i uvek postojećem, Tvorcu svih stvari, Jednom i Jedinom, koji je Svojom voljom stvorio sva bića.

Njegovo telo je takvo da ga nijedan Čovek ne može dodirnuti, videti, izmeriti; ono je nerastezljivo, i ne postoji ništa slično. Ono nije Vatra ni Voda, Vazduh ni Dah, ali sve to od njega dolazi. Već kroz to sve stvari postoje. Bivajući sada Uzvišeno Dobro, on poželi posvetiti to [Telo] Sebi Samom i postaviti Zemlju i obožavati je.

2. Dole On posla Kosmos tog nebeskog obličja – Čoveka, život koji ne može umreti, a opet život koji umire. Kosmos vlada nad životima živih bića, a Čovek to nadmašuje Rečju (Logos) i Umom (Nous). Jer Čovek je postao promatrač Božjeg rada; on Ga je poštovao i nastojao spoznati Njegovog tvorca.

3. Stoga, o Tate, Bog je svim ljudima dao Reč (Logos), ali još uvek ne i Um (Nous). On nije bio zavidan, jer zavist ne potiče od Njega, već je smeštena ispod, u dušama ljudi bez Uma (Nousa).

Tat – Zašto tada, o oče, Bog nije svakome dao deo Uma (Nousa)?

Hermes – Želeo ga je, sine moj, postaviti kao nagradu među duše.

4. Tat – Gde ga je postavio?

Hermes – Njime (Nousom) je ispunio moćni gral i poslao ga dole, pridruživši mu glasnika da to objavi u srcima ljudi:

„Krstite se ovim krštenjem grala², ona srca koja to mogu, imajući vere da ćete se uzdići njemu koji je dole poslao gral da biste shvatili zašto postojite.“

Mnogo je onih koji shvatiše Glasnikov proglas; poliše se vodom Uma (Nousa), dobivši udela u višem znanju; a kada su „primili Um (Nous)“ načinjeni su „savršenim ljudima“.

Ali oni koji ne shvatiše proglas, iako imaju pomoć razuma, a ne Uma (Nous), ne znaju kako su došli u postojanje i zašto.

² Ovde su vidljivi tragovi hrišćanskog učenja na Corpus. Gral, pehar, je ceremonijalna posuda, element vode. Gral ima bogatu simboliku, smatra se posudom obilja i posudom koja sadrži piće besmrtnosti; on simbolizuje i posudu koja je skupila Hristovu krv. Gral podrazumeva i kosmičku simboliku: jaje sveta podeljeno je na dva pehara – pehar neba i pehar zemlje.

5. Razumevanje takvih ljudi je kao u nerazumnih bića; bes i žudnja u njima su pomešani. Oni ne pridaju pažnju vrednim stvarima, već se okreću telesnim ugodnostima i njegovim apetitima, verujući da je Čovek rođen iz tog razloga.

Ali oni koji su primili delić Božjeg dara, oni su o Tate, sudimo li po njihovim delima, zadobili oslobođenje od smrtnih veza. Jer oni su u svome Umu (Nousu) obuhvatili sve stvari, sve što je na zemlji, na nebu i iza neba. Podignuvši se tako, oni vide Uzvišeno Dobro i shvataju, prepoznaju kao nesreću ovde provedeno vreme. Prezirući sve, jednako telesno i bestelesno, oni brzaju u Jedno i Jedino.

6. To je Tate, znanje Uma (Gnoza Nousa), viđenje božanski stvari. To je poimanje Boga, jer Gral je Božji.

Tat – Oče, i ja također želim biti kršten!

Hermes – Ako prvo ne mrziš svoje telo, sine, ne možeš voleti svoju Bit. Ali ako voliš svoju Bit, imaćeš Um (Nous), a imajući Um (Nous) dobićeš udeo u znanju.

Tat – Šta želiš time reći, o oče?

Hermes – Govorim da nije moguće, sine moj, dati sebi oboje – mislim na stvari koje propadaju i na božanske stvari. Jer, videvši da postoje dve stvari, telesne i netelesne, u kojima se razume propadajuće i božansko, Čoveku sa slobodom izbora ostavljeno je da bira jednu ili drugu. Ne može odabrati obe. U onim dušama kojima je ostavljen izbor, nestajanje jednog dovodi do objavljivanja moći drugog.

7. Izbor boljeg ne samo da dokazuje besprekornost onoga ko odabire, jer vidi da [taj izbor] Čoveka čini Bogom, nego se njime takođe iskazuje poštovanje Bogu. Izbor gorega, iako uništava Čoveka, uznemiruje Božji sklad do te mere kao što je procesija koja prolazi sredinom puta, nesposobna učiniti bilo šta drugo osim da zaprečuje prolaz drugim ljudima; tako su i oni ljudi koji se kreću u procesiji širom sveta vođeni ugodnostima tela.

8. Tako je to, o Tate. Ono što dolazi od Boga bilo je i uvek će biti naše. Ali ono što je zavisno od nas odbacimo bez odgađanja, jer to nije Bog, to smo mi koji smo uzrok zlih stvari koje više volimo od onoga što je dobro.

Vidiš li, sine, koliko je mnogo tela kroz koja moramo proći, kroz koliko mnogo skupina demona, kroz koliko mnogo nizova ponavljanja i ciklusa zvezda pre nego li dođemo Jednom i Jedinom Dobru? Jer Dobro nema druge obale; nije ograničeno, nema kraja i nema početka, premda nama izgleda kao da ima početak u Znanju.

9. Znanje stoga, nije početak Dobra, nego nam je pre početak onoga što treba biti spoznato.

Dohvatimo zato početak i brzo pređimo kroz sve [kroz šta moramo proći]. Vrlo je teško napustiti stvari koje smo navikli da koristimo, koje naš pogled posvuda susreće, i vratiti se drevnom i izvornom [Putu]. Oduševljava nas ono što se pojavljuje pred našim očima, dok ne verujemo u ono što ne vidimo. Zlo je očigledna stvar, dok se Dobro nikada ne može prikazati pred očima, jer nema oblik, niti ostavlja trag. Zato je ono poput samog sebe i različito od svega postojećeg. Nemoguće je da ono što nema telo učini sebe vidljivim telu.

10. Superiornost sličnog u odnosu na neslično, te inferiornost nesličnog u poređenju sa sličnim, nalazi se u sledećem:

Jedno je poreklo (početak) i koren, i u svim je stvarima kao poreklo i koren. Ništa nije bez porekla. Izrasta iz samog sebe, budući da je poreklo sveg ostalog. Svojtveno je sebi, s obzirom da ne može imati drugo poreklo.

Zato je Jedan početak i sadrži sve brojeve, ali nijedan ne sadrži Njega. Stvara svaki broj, ali nijedan broj ne stvara Njega.

11. Sve stvoreno je nesavršeno i deljivo, kako bi povećalo stvoreno, ali i kako bi smanjilo; ali tako nešto se ne događa savršenom. Ono što se povećava, povećava se od Jednog, a umire kroz svoju vlastitu slabost kada više ne može sadržavati jedno. Sada, o Tate, to je lik Boga, nacrtan za tebe, onoliko koliko može biti. Posmatraš li jasno i odraziš li ga očima srca, veruj mi, sine moj, pronaći ćeš Put koji vodi gore. Ne, taj će lik sam postati tvoj Vodič, jer Viđenje [božansko] ima svoj poseban kvalitet. Čvrsto drži i privlači sebi one koji uspevaju otvoriti oči, baš kao što kažu, magnet privlači gvožđe.

KRAJ ČETVRTE KNJIGE

Knjiga V – Iako neočitovan, Bog je najočitovaniji

1. Izložiću ti ovu propoved (Logos), o Tate, kako bi upoznao tajnu Boga koji je prevelik da bi se imenovao. Shvati da će ono što se mnogima pojavljuje kao neispoljeno tebi postati najispoljenije. Da je ispoljeno, ne bi postojalo. Jer sve što je učinjeno ispoljenim, podvrgnuto je nastanku, jer je dovedeno u ispoljavanje. Ali, neispoljeno postoji uvek, jer nije poželelo da postane ispoljeno. Uvek jeste i čini ispoljenim sve druge stvari.

Ono što stvara manifestovano, nije sâmo manifestovano, jer nije stvoreno. Ali imaginacijom sve likove donosi u um. Stvari koje su rođene pripadaju samo imaginaciji, jer imaginacija nije ništa drugo nego rađanje.

2. Jasno je da Jedan nije rođen, da nije zamišljen i da je nemanifestovan, te da se pojavljuje kao sve vrste likova, kroz sve i u svemu i posebno onima kojima se želi pojaviti.

Sine moj, Tate, prvo se moli našem Gospodu i Ocu, Jednom i Jedinom iz kojega Jedan dolazi da bi ti pokazao svoju milost kako bi bio sposoban pojmiti Boga, toliko velikog da čak samo i jedan Njegov zrak može sjajiti u tvom umu. Za jasnu spoznaju pojmi neočitovano, s obzirom da je ono sâmo također neočitovano.

Ako si dovoljno jak, On će se pojaviti oku tvoga uma, o Tate. Jer Gospod se nikome ne daje, već se očituje kroz čitav svet.

Ti imaš moć zadobiti misao, videti je i uhvatiti je svojim vlastitim „rukama“ te licem u lice gledati Božji lik. Ali ako ne možeš videti ono što je očitovano unutar tebe samoga, kako se može Bog, koji je Sam unutar tebe, pojaviti tebi kroz tvoje [vanjske] oči?

3. Ako Ga želiš videti, promisli o suncu, kretanju meseca, promisli o poretku zvezda. Ko je On koji nadzire taj red? Jer sav poredak ima svoje granice ograničene mestom i brojem.

Sunce je najveći Bog od svih bogova na nebu, pred kime svi nebeski bogovi ustupaju kao pred kraljem i učiteljem. I On, toliko velik, veći od zemlje i mora, dopustio je da ima iznad sebe zvezde koje se okreću, a manje su od njega. Stoji li u strahopoštovanju pred bilo kime? Boji li se ikoga, o sine? Ne slede li sve one zvezde koje su u nebu sličan, ako ne već istovetan tok? Ko je svakom odredio pravac i veličinu njihovog tela?

4. Taj Veliki medved okreće se oko sebe i nosi čitav univerzum zajedno sa sobom. Ko je vlasnik tog instrumenta? Ko je postavio granice oko mora? Ko je zemlju postavio na njeno mesto?

Postoji neko, o Tate, ko je Stvoritelj i Gospodar svih tih stvari. Nemoguće je da mesto, broj i mera budu održani, a da ih niko nije stvorio. Jer sav je red stvoren, a ono što nema mesto i meru – nije stvoreno; ne, čak ni to nije bez gospodara, sine moj. Jer ako neredu nešto nedostaje, a to je da ne gospodari uobičajenim radom reda, on je takođe pod gospodarom – onim koji još nije uspostavio njegov red.

5. O, da ti mogu narasti krila, da se možeš vinuti u vazduh i stati između neba i zemlje, mogao bi videti čvrstoću zemlje, tekuće stanje mora, kretanje reka i slobodan tok vetrova, predivnu vatru, okretanje zvezda, brzinu nebeskog kretanja koje okružuje sve te stvari.

Kakav blagoslovljen pogled, sine moj, videti sve to u jednom trenutku; nepokretno kako se kreće, neočitovano kako postaje očitovano. Po čemu je načinjen taj poredak Kosmosa i Kosmos koji vidimo da je uređen.

6. Ako takođe želiš videti Boga kroz ono što je podložno smrti, jednako na zemlji kao i na moru, pomisli da je Čovek oblikovan u utrobi, sine moje, i ispitaj pažljivo umeće Boga koji ga je oblikovao, i nauči ko je oblikovao ovaj lepi i bogoliki lik Čoveka.

Ko je oblikovao oči? Ko je probio nosnice i uši? Ko je otvorio usta? Ko je rastegnulo i učvrstio živce? Ko je sproveo vene njihovim kanalima? Ko je ojačao kosti i prekrrio meso kožom? Ko je razdvojio prste? Ko je pojačao petu na stopalima? Ko je izdubio telesne prolaze, ko je rastegnulo slezinu? Ko je srce oblikovao poput piramide i združio mišiće? Ko je postavio jetru? Ko je načinio šupljine u plućima i želudac načinio tako velikim? Ko je oblikovao najlepše delove tako da se oni mogu videti i prekriti one ružne delove?

7. Vidi koliko je mnogo veštine nastalo iz jedne stvari i koliko je mnoštvo oblika načinjeno jednim utiskom; i sve predivne stvari, i sve izmerene stvari, i sve različite stvari. Ko je načinio sve to? Koja majka, koji otac, ako ne neočitovani Bog, koji je sve stvari stvorio Svojom Vlastitom voljom?

8. Niko neće reći da su kip ili slika nastali bez kipara ili slikara; kako bi onda sav taj rad mogao nastati bez svoga stvaraoča? Kakva slepoća! Kakvo svetogrđe! Kakva bezumna drskost! Moj sine Tate, svojeg Stvoritelja nikada ne lišavaj dela stvaranja. On je veći od bilo čega što ime Božje uključuje, toliko je velik Otac svega. Jer On je Jedan Jedini i Njegov je zadatak da bude Otac.

9. Siliš me da govorim odvažnije. Njegova je priroda da zamisli sve stvari i stvori ih. Kako bez Stvoritelja ništa ne dolazi u postojanje, niti On ne bi postojao večno da nije uvek stvarao sve stvari na nebu, u vazduhu, na zemlji, u moru, posvuda po univerzumu, svugde u Kosmosu, u onome što jeste i onome što nije. Ne postoji ništa u svemu tome što nije On sam. I sve stvari koje jesu i stvari koje nisu su On sam. Jer stvari koje jesu On je učinio očitovanim, a stvari koje nisu On sadrži unutar sebe.

10. On je Bog, veći od imena. On je neočitovan, a ipak je najočitovaniji. On je taj kojeg um može kontemplirati. On može biti viđen očima. On je bestelesan, a ipak ima mnogo tela ili, bolje rečeno, svako telo.

Ne postoji ništa što On nije. Jer On je sve što postoji i On zato ima sva imena, jer sva imena dolaze od jednog Oca. Zbog toga On sam nema ime, jer je On Otac svega.

Ko može pevati hvale tebi ili slaviti tebe?

Kamo da pogledam da bih te slavio: iznad, ispod, unutra ili izvana? Za tebe nema puta, nema mesta, niti bilo kojeg drugog postojanja.

Sve je u tebi, sve dolazi od tebe. Ti daješ sve i ne uzimaš ništa. Jer ti imaš sve i ne postoji ništa što ti nemaš.

11. Kada ću pevati tebi hvale? Jer niko ne može pojmiti tvoj sat ili tvoje vreme. Zbog čega ću pevati himne? Za ono što si objavio ili za ono što si sakrio? I zašto ću te veličati? Zbog toga što si drugo od mene? Zato jer imaš nešto što nije moje? Jer si nešto drugo?

Ali Ti si sve što sam ja; Ti si sve što ja činim; Ti si sve što ja govorim. Ti si sve i ne postoji ništa što Ti nisi. Ti si sve što postoji i sve što ne postoji – Um (Nous) kada misliš i Otac kada činiš, Bog kada ispunjavaš životom, Dobro i Stvoritelj svih stvari.

Jer najfiniji deo materije je vazduh, vazduha - duša, duše - um, a uma Bog.

KRAJ PETE KNJIGE

Knjiga VI – Samo je u Bogu dobro i nigde drugde

1. Dobro, o Asklepije, ne nalazi se ni u čemu već samo u Bogu; Dobro je uvek Bog sam. Ako je zaista tako [Dobro] mora biti suština, jer svaka vrsta kretnje i oslobođenje od nje (iako ništa nije slobodno od nje), ima postojanu energiju oko sebe, nikad premalu, nikad preveliku i uvek u dovoljnoj količini. Jer Jedan je izvor svega, a ono što snabdeva sve je Dobro. Čak štaviše, kada kažem da snabdeva sve, zauvek je Dobro. A ono ne pripada nikome drugom nego Bogu Samom. Ništa mu ne nedostaje, jer kada bi nešto želeo bio bi zao; ništa za Njega nije izgubljeno i ništa ga ne može rastužiti, jer duboka žalost je nasleđe zla.

Nijedno biće nije moćnije od Boga, nijedno biće ne može ga podrediti sebi. On ne trpi bilo kakvu nelagodu od bilo koga te zbog toga On voli svakoga. Nijedno biće ne pokazuje mu neposlušnost te time ne uzrokuje njegovu ljutnju; nijedno biće nije mudrije od Njega pa time ne uzrokuje Njegovu ljubomoru.

2. Budući da Njegovom postojanju ne pripada ništa od svega toga, šta ostaje ako ne Dobro? Jer kao što se nijedno zlo ne pronalazi u takvom izvanrednom Biću, tako se ni Dobro ne pronalazi u jednoj od tih nedaća.

Ali svi drugi jadi postoje u svakom biću: u malom i velikom, u individualnim bićima i u tom samom živom biću (kosmosu), koje je veće i moćnije od svih bića i svih stvari.

Ono što je podvrgnuto rođenju puno je patnje, jer samo rođenje je patnja. A tamo gde je patnja nema Dobra. Tamo gde se nalazi Dobro nema patnje. Gde je dan, nema noći. Tamo gde je noć, nema dana.

Stoga Dobro ne može biti u postojanju, već samo u onome što nije rođeno. S obzirom da u fizičkom svetu postoji zaliha svega, i Dobro ga prožima obilno. Na ovaj način kosmos je dobar, budući da stvara sve stvari; dobar jer je vezan uz svoj kreativni aspekt, ali u svemu ostalom nije dobar. Jer podvrgnut je patnji i kretanju te stvara sve stvari predodređene za patnju.

3. Dobro je unutar Čoveka ograničeno merom zla. Jer u Čoveku se malo dobra broji kao dobro. Dobro je za njega najmanja količina zla. Stoga za njega dobro ne može biti oslobođeno zla. U Čoveku je dobro naopako korišćeno, a kada se loše koristi, dobro više ne ostaje, a kada ga nema, rađa se zlo.

Zato je Dobro jedino u Bogu ili je pre Bog sam to Dobro. Zato, o Asklepije, izraz 'Dobro' postoji samo za Čoveka, a nikada u stvarnosti, jer je to nemoguće.

Materijalno telo ne daje mu mesta, jer je svugde brzo vezano zlom, bolovima, željama, strastima, obmanama, glupim razmišljanjima.

I, Asklepije, najgore od svega je da se svaka od tih netom spomenutih stvari što se nalaze u Čoveku smatra najvećim dobrom, dok je zapravo svaka nenadmašivo zlo. Pohlepa, koren svakog zla, Čovekova je greška; to je odsustvo Dobra.

4. Zahvalan sam Bogu što je u moj um stavio čak i ukus znanja o Dobru, jer to Dobro ne može postojati u svetu. Jer svet je celokupni zbroj zala, ali Bog je Dobro i Dobro je Bog.

Jer vrline predivnih stvari nalaze se oko Njegove prave prirode i na neki se način pojavljuju još čišće i jednostavnije, jer su od Boga. Treba imati hrabrosti reći, o Asklepije, da je suština Boga predivna, ako On uopšte ima suštinu; ali ni lepota ni Dobro ne mogu se pronaći u stvarima kosmosa. Sve stvari koje ulaze u naš pogled likovi su i slike. Ali ono što ne dolazi u vidokrug oka, najviše je savršenstvo lepote i dobrote. Kao što oko ne može videti Boga, ne može videti lepotu i dobrotu. Jer to su osobine Boga, savršene i potpune, koje pripadaju Njemu samom. One su Njegove vlastite, neodvojive i najviše voljene; Bog ih voli jednako kao što one vole Boga.

5. Ako uzmogneš pojmiti Boga, pojmićeš lepotu i Dobro, natkriljujuću Svetlost, koje je načinjeno svetlijim od Svetlosti Božije. Ta je lepota neuporediva i to se Dobro ne može oponašati, budući da

je u Bogu Samom.

Zato, kada spoznaš Boga, moraš takođe spoznati lepotu i Dobro. To ne dele druga živa bića, s obzirom da su nedeljiva od Boga. Ako tražiš Boga, tada tražiš i lepotu. Postoji jedan put koji vodi toj lepoti: predanost udružena sa znanjem.

6. Zato se oni koji ne znaju i koji ne slede Put Predanosti usuđuju govoriti o Čoveku kao lepom i dobrom, iako oni nikada nisu videli komadić Dobra; okruženi su svakom vrstom zla i misle za loše da je dobro, pa ga koriste neumereno, čak se bojeći da bi ga mogli izgubiti. Iz petnih žila se bore ne samo da bi ga sačuvali, nego i da bi ga povećali.

Takve su stvari, koje ljudi nazivaju dobrim i predivnim, Asklepije, stvari od kojih ne možemo pobeći ili ih mrzeti. A najteže je od svega da ih trebamo i da ne možemo živeti bez njih.

KRAJ ŠESTE KNJIGE

Knjiga VII – Najveća bolest među ljudima je neznanje o Bogu

1. Kamo posrćete vi pijandure, opijeni vinom neznanja, koje više ne možete podneti već ga povraćate?

Stanite, budite razboriti! Pogledajte gore očima srca! A ako ne možete svi vi, tada barem oni koji mogu. Zlo neznanja preplavljuje čitavu zemlju i potpuno uništava dušu ograničenu telom, ne dopuštajući joj da dosegne luku Spasa.

2. Neka vas zato ne odnese velika bujica; iskoristite struju. Neka oni koji od vas uzmognu pronaći luku Spasa uvedu svoj brod u nju i potraže onog koji će vas primiti za ruku i provesti kroz vrata znanja.

Tamo sija jasno svetlo koje bistri tamu, gde nijedna duša nije opijena, nego su sve razborite i traže srcem Njega koji želi biti viđen.

Nijedno uho ne može Ga čuti, nijedno oko ne može Ga videti, nijedan jezik ne može o Njemu govoriti, već samo um i srce.

Ali prvo morate skinuti odeću koju nosite – mrežu neznanja, ruketvorinu zla, lanac zla, pojas tame, živuću smrt, osećajno truplo, noseću grobnicu, kradljivca u svojoj kući, onoga koji mrzi kroz ono što voli i donosi zlo kroz ono što mrzi.

3. Takva je mrska odeća koju nosiš, koja te veže dole onda kada pogledaš gore i vidiš lepotu istine i Uzvišeno Dobro što leži u tebi. Mrzećeš zlo te odeće i spoznaćeš njegovu lažnost. To te zavelo, stvorilo privid osećaja koji nisu potvrđeni, koji su neopazivi; jer to im je zaprečilo put prema gore s mnogo grubljom materijom i ispunilo ih mrskom žudnjom tako da ne čuju ono što bi trebalo čuti i ne vide ono što bi trebali videti.

KRAJ SEDME KNJIGE

Knjiga VIII – Nijedna od postojećih stvari ne nestaje, već ljudi pogrešno govore o njihovim promenama kao o uništenju i smrti

1. [Hermes:] Sada, sine moj, moramo govoriti o duši i telu: na koji je način duša besmrtna i odakle aktivnost što izgrađuje telo i razgrađuje ga.

Jer ne postoji smrt za bilo koju stvar; razumevanje te reči je besmisleno ili se izgubio prvi slog budući da se izgovara „smrtan“ umesto „besmrtan“.

Smrtnost je destrukcija, a ništa u kosmosu nije uništivo. Ako je Kosmos drugi Bog, život koji ne može umreti, nemoguće je i da bilo koji deo tog besmrtnog bića umre. Sve u kosmosu deo je kosmosa, a ponajviše Čovek, razumno biće.

2. Prvi Bog svega je večna činjenica, nerođen i Stvoritelj svega. Drugi je Njegova slika, Kosmos, kojega je On doveo u postojanje, kojega On održava i hrani, čini besmrtnim tako da pomoću vlastitog Oca on večno živi kao besmrtan.

Ono što nastavlja da živi različito je od Večnog; jer On nije nastao iz nečeg drugoga, pa čak i da jeste, nije nastao od Samoga Sebe, već On postoji oduvek.

On je večan. Zbog njega je sve večno. Otac je večan zbog Njega, ali Kosmos je večan i besmrtan jer je rođen od Oca.

3. Iz tvari smeštene ispod (kosmosa) Otac je načinio univerzalno telo i, skupivši ga načinio ga je sfernim, prenoseći ovaj kvalitet na ono na čemu je On radio: na besmrtnu i večnu tvarnost. Ali On, Otac, ispunjen Svojim idejama, posejao je živote u sferu i zatvorio ih kao unutar pećine, unoseći život u svaku vrstu življenja.

On je s besmrtnošću zaodenuo univerzalno telo kako taj materijal ne bi pozeleo da se odvoji od sastava tela i razgradi se u vlastiti izvorni nered.

Jer materija, sine, kada još nije bila otelovljena, beše u neredu. A ovde dole još uvek zadržava prirodu nereda, obuhvatajući preostale male živote – ono što se povećava i smanjuje, a što ljudi nazivaju smrću.

4. Taj nered postoji oko zemaljskih bića. Nebeska tela imaju poredak koji im je Otac pridružio kao njihov, a obnavljanjem svakog od njih taj se poredak održava kao neuništiv.

„Obnavljanje“ tela na zemlji osobina je njihovog sastava, jer rastvaranje ih obnavlja u ona tela koja nikada ne mogu biti rastvorena, to jest, koja ne poznaju smrt. Stoga, radi se o lišavanju čula, ali ne i o uništavanju tela.

5. Treće živo biće, Čovek, rođen je po slici Kosmosa i ima um po Očevoj želji, iznad svih zemaljskih bića. Ne samo da ima osećaj s drugim Bogom (Kosmosom, manifestovanim), nego takođe ima predstavu o prvom (nemanifestovanom). On poima drugog Boga kao telo, a prvoga on poima bez tela i kao Um (Nous), što je Uzvišeno Dobro.

Tat – Dakle, to biće, Čovek, ne umire?

Hermes – Čuti, sine! Shvati šta je Bog, šta je Kosmos, šta je život koji ne može umreti i koji je život podložan rastvaranju. Shvati da je Kosmos načinjen od Boga i u Bogu, a Čovek pomoću Kosmosa i u Kosmosu.

Izvor, i granica, i ustrojstvo svih stvari je Bog.

KRAJ OSME KNJIGE

Knjiga IX – O mislima i čulima

1. Juče sam dao Savršenu Propoved, Asklepije; danas smatram da je nužno slediti rečeno i govoriti detaljno o čulnoj percepciji.

Čulna percepcija i razumevanje izgledaju različiti jer je prvo povezano s materijom, a drugo s tvarnošću. Meni se čini da su oboje jedno i da se u Čoveku ne razlikuju. Jer u drugim živim bićima čulo je jedno s prirodom, dok u Čoveku postoji razumevanje.

Um (Nous) se razlikuje od misli kao i Bog od božanstvenosti. Božanstvenost dolazi od Boga kao što razumevanje, bivajući srodnim s Rečju (Logos), dolazi do Uma (Nousa). Zapravo su razumevanje i Reč (Logos) instrumenti jedno drugoga, jer niti je Reč izgovorena bez razumevanja, niti se razumevanje pojavljuje bez Reči.

2. Stoga, čula i razumevanje zajedno teku Čovekom, budući da obavijaju jedno drugo. Nemoguće je razmišljati bez čula niti opažati bez razmišljanja.

Ali moguće je, kažu, zamisliti stvar bez čula, a to čine oni koji zamišljaju vidljive predmete u snovima.

Meni se čini da se obe aktivnosti događaju u snoviđenju, budući da obe izrastaju u osećaju koji delimično pripada telu, a delimično duši; kad god su oba dela osećaja u saglasju, nastaje razumevanje rođeno iz Nousa.

3. Um (Nous) poima sve misli, dobre kad prima seme od Boga, a suprotne kada ih prima od demona, budući da ne postoji nijedan deo kosmosa slobodan od demona. S obzirom da je demon osvetljen Božjom svetlošću (ljudske duše), krade je i seje dalje seme svoje energije.

Um (Nous) poima tako posejano seme: blud, ubistvo, nasilje prema ocu, svetogrđe, davljenje, samoubistvo skokom sa stene i sva druga dela kao delo zlih demona.

4. Nekoliko je semena Božjih, ali ona su moćna, predivna i dobra: vrlina, samokontrola i predanost Bogu. Predanost Bogu je znanje o Bogu. Onaj ko je to znanje otkrio ispunjen je svime što je dobro; obdaren je božanskim razumevanjem koje nije kao razumevanje mnoštva.

Zato oni koji znaju nikada ne ugađaju mnoštvu niti mnoštvo ugađa njima. Oni izgledaju kao ljudi i postaju predmetom poruge; mrze ih, preziru, pa čak ih i osuđuju na smrt.

Zato kažemo da zlo mora živeti ovde dole na zemlji, gde je njegovo vlastito mesto. To mesto je Zemlja, a ne Kosmos, kako neki nepobožni jezici tvrde. Međutim, onaj ko je predan Bogu, podnosiće sve kada je spoznao Znanje (Gnoza). Takvom su Čoveku sve stvari dobre, čak i one koje su zle za druge te ih namerno upućuje Znanju; on sam zle stvari čini dobrima.

5. Ponovno se vraćam raspravi (Logos) o čulima. Jer korišćenje čula s razumevanjem osobina je Čoveka. Ali, kako sam već rekao, nije svaki Čovek sposoban za razumevanje, jer jedna vrsta ljudi bavi se materijalnim stvarima, dok se druga bavi postojanjem.

Jer materijalan Čovek, kao što rekoh, udružuje se sa zlom i prima seme svojih misli od demona, dok se stvarni ljudi udružuju s dobrim, i spasava ih Bog.

Bog je Stvoritelj svih stvari i u svom stvaranju sve ih je stvorio nalik Sebi; ali oni su, dok postaju dobri očitujući svoju aktivnost, neproductivni.

Kosmički tok stvara različite vrste naraštaja, čineći neke okaljane zlom, pročišćujući druge dobrotom.

Kosmos, o Asklepije, ima svoj razum i razumevanje, ne kao Čovek, ne toliko mnogostruk, već bolji i jednostavniji.

6. Osećaj percepcije i razumevanje kosmosa su jedno. Oni su Instrument Božje volje kojim se stvaraju sve stvari i kojim se vraćaju tom jednom. Organizovan je tako da unutar sebe čuva seme koje je primio od Boga, da bi se sve manifestovalo, da bi se tada rastvorilo te ponovno iznova

stvorilo. Poput Dobrog Baštovana Života, rastvorene stvari uzima sebi i obnavlja ih kroz proces transformacije.

Ne postoji ništa čemu ne daje život. Uzimajući sve u sebe, čini ih živima, i u isto vreme Mesto Života i njegov Stvoritelj.

7. Različita su tela izgrađena od materije. Neka su od zemlje, neka od vode, neka od vazduha, neka od vatre. Ali sva su ona sastavljena. Neka su složenija, neka jednostavnija. Ona složenija su teža, ona jednostavnija lakša.

Brzo kretanje toka Kosmosa stvara različite kvalitete bića. Pritisak vazduha od toga je kontinuiran i daje kvalitet telima jednako kao i obilje života.

8. Bog je otac Kosmosa (Demijurg), Kosmos je otac onoga što je unutar njega. Kosmos je sin Boga, a ono unutar Kosmosa stvoreno je od Kosmosa (od Demijurga).

I ispravno je nazvan Kosmosom (poretkom) jer on svim stvarima daje poredak kroz raznolikost njihovog porekla i kontinuitet života, kroz neumornu aktivnost i brzinu neophodnosti, kroz sastav njegovih elemenata i poredak onoga što dolazi u postojanje.

Da se to naziva „poretkom“, nužno je i pogodno. Tada čulna percepcija i razumevanje svega što živi dolazi u njih izvana. Oni udišu ono što drži ih kao dar Boga.

9. Ali Bog nije, kao što neki misle, bez čulne percepcije i bez razumevanja. U svom praznoverju ljudi tako bezbožno govore.

Jer, Asklepije, sve stvari koje postoje nalaze se u Bogu. Njih je stvorio Bog i one zavise od Njega – jednako stvari koje deluju kroz telo, stvari koje kroz tvarnost duše čine da se druge kreću, stvari koje pomoću duhova čine druge stvari živima i one koje uzimaju u sebe istrošene.

Pre ću reći da Bog ne sadrži ta bića; reći ću istinu – On je sve to. To je čulna percepcija i razumevanje Boga: uvek pokreće sva bića i nikada neće nastupiti vreme kada će bilo šta od Njega biti napušteno. Kada god govorim o bićima, govorim o Bogu, jer Bog održava bića i ništa nije izvan Njega kao što ni On nije izvan ničeg.

10. O Asklepije, sve će ti se stvari pokazati istinite ako ih razumeš, ali ostaneš li neuk, nećeš u njih verovati.

Shvatiti znači verovati, neverovati znači ne shvatati.

Moja reč (Logos) vodi k istini. Moćan je um, velik, i kada je vođen umom prema nekoj tački, ima moć da dođe do istine.

Kada je um shvatio sve stvari i spoznao da su u skladu s onim što je već prevedeno razumom, tada veruje i pronalazi počinak u Predivnoj Veri.

Oni koji uz Božju pomoć shvate sve što je sada izgovoreno, oni veruju; ali oni koji ne razumeju, ne veruju u to. Neka toliko bude rečeno u pogledu razumevanja i čulne percepcije.

KRAJ DEVETE KNJIGE

Knjiga X – Ključ

1. Hermes – Svoju jučerašnju raspravu (Logos) posvetio sam tebi, Asklepije, pa je danas pravično posvetiti je Tatu, posebno što je to sažetak Glavne Propovedi (Logoi) koja je upućena njemu. Stoga, „Bog”, „Otac” i „Dobro”, o Tate, imaju istu prirodu, ili tačnije, energiju. Jer ime prirode znači rast, budući da se odnosi na bića koja se menjaju i koja su jednako pokretna i nepokretna; odnosi se na nebesko i ljudsko, a oboje Bog želi u postojanju. Raspravili smo o energiji koja je drugde te o drugim božanskim i ljudskim stvarima koje se moraju imati na umu kada se spominje ova tema.

2. Božja energija stoga je Njegova volja, a Božja suština je htenje da sve stvari postoje. Jer šta je „Bog”, „Otac” i „Dobro” ako ne postojanje svih stvari, čak i onih koje još nisu, šta drugo ako ne sama suština svega što jeste? To je Bog, to je Otac i to je Dobro; Njemu nije dodato ništa od svega ostalog, iako je Kosmos, to jest Sunce, njima otac koji pokazuje njihove osobine, on nije na isti način uzrok Dobra u živim bićima, niti njihovog života.

Ako je on Otac, u potpunosti su pod nadzorom volje Uzvišenog Dobra, bez kojeg ništa ne može biti ili postati.

3. Roditelj je uzrok života svoje dece, jednako s očeve kao i s majčine strane, primajući želju od Uzvišenog Dobra kroz Sunce, jer je Dobro kreativno načelo.

A takvu moć ne može posedovati niko drugi nego samo on koji ništa ne uzima već želi da sve stvari postoje; neću Tate, reći „koji stvara”.

Jer tokom drugog vremenskog razdoblja Stvoritelj je nepotpun po tome što ponekad stvara, a ponekad ne, jednako u kvalitetu kao i u kvantitetu [onoga što se stvara]. Ponekad stvara mnoge stvari posebne vrste, a ponekad one suprotne od njih. Ali „Bog”, „Otac” i „Dobro” uzrok su postojanja svega.

4. Zbog toga su sve ove stvari za one koji mogu da vide. Bog želi tako i tako jeste; zaista je to za Čovekovo dobro. Priroda je Uzvišenog Dobra da bude spoznato, o Tate.

Tat – Oče, ispunio si nas dobrim i najlepšim viđenjem tako da je oko moga uma gotovo postalo predmet poštovanja.

Hermes – Jer viđenje Dobra nije poput sunčevih zraka koje silovito zaslepljuju oči i uzrokuju njihovo zatvaranje. Upravo suprotno, sjaji i povećava viđenje oka sve dok je Čovek sposoban zadržati prodor tog sjaja koji samo um može videti. Ne samo da dolazi dole do nas najbrže, već nam niti ne škodi, i instinkt je ispunjen besmrtnim životom.

5. Zaista, oni koji su sposobni da upiju više od tog Viđenja od drugih, često gube svesnost o telu u tom najlepšem viđenju, kao što se dogodilo našim precima Uranu i Kronu.

Tat – Može li se to dogoditi nama, o oče?

Hermes – Zaista može, o sine moj! Ali mi smo još preslabog vida i nismo dovoljno jaki da bi smo zadržali lepotu tog Uzvišenog Dobra. Kada o tome ništa nećeš moći reći, tada ćeš to videti; jer iskustvo o tome je tišina Boga i povlačenje svih čula.

6. Onaj ko je pojmiyo ovo, ne može pojmiti drugo; onaj koji je duboko promišljao, ne može promišljati o bilo čemu drugome, ne može čak ni pokrenuti telo. Oslobođen svih telesnih kretnji i čula, on ostaje miran.

Kada je to rasvetlilo čitav um i čitavu dušu, ponovno se rasplamsava i povlači čitavog Čoveka iz tela, transformirajući ga u suštinsko biće.

Nemoguće je, sine moj, da duša koja je videla lepotu Uzvišenog Dobra postane Bog dok je u telu.

7. Tat – Šta misliš time „postati Bog”, oče?

Hermes – Svaka odvojena duša prolazi kroz transformaciju, sine moj.

Tat – Šta misliš kada kažeš „odvojena“?

Hermes – Nisi li čuo u Glavnoj Propovedi da su sve duše koje lutaju čitavim univerzumom odvojene od jedne Duše, Duše svega? Zaista postoji mnogo transformacija tih duša, od kojih su neke srećne više, a druge manje.

One koje bejahu bića koja su puzala promenjene su u vodena bića, duše vode promenjene su u bića zemlje, one koje žive na zemlji u bića s krilima, a duše koje žive u vazduhu menjaju se u ljude, dok ljudska bića postižu prvi korak besmrtnosti promenom u daimone (u duhovna bića, nezavisna od tela).

I tako ona kruže u horu Nepogrešivih Bogova. Postoje dva hora Bogova: jedan je Nepogrešivi, a drugi je Lutajući. A to je najsavršenija slava duše.

8. Ali ako duša koja je ušla u ljudsko telo ostaje zla, ona ne kuša besmrtnost niti učestvuje u Dobru. Ona se vraća natrag na put koji vodi bićima koja puze. To je osuda duše. Zato je neznanje zlo duše. Jer duša koja nema znanja o stvarima koje jesu, ili znanja o njihovoj prirodi, ili o Dobru, zaslepljena je telesnim požudama i bacana tamo-amo.

Ta izopačena duša, ne znajući ono što jeste, postaje rob tela čudnog oblika u jednom stanju; ne kao onaj ko vlada, već kao onaj kojim se vlada. Nosi svoje telo kao teret i ne zapoveda, već sluša zapovesti. To neznanje je zlo duše.

9. S druge strane, vrlina duše je Znanje. Jer onaj ko zna, dobar je i pobožan još za vreme zemaljskog života.

Tat – Kakva je to vrsta Čoveka, o oče?

Hermes – Onaj ko provodi vreme raspravljajući i slušajući raspravljanje, sine moj, bori se sa senkom. Jer „Bog“, „Otac“ i „Dobro“ ne mogu se izgovoriti ni čuti.

I iako je tako, sva bića imaju čula, jer bez njih ne bi mogla živeti. Ali Znanje je sasvim drugačije od čula, jer čula izrastaju uz pomoć onoga što ima vlast nad nama, dok je Znanje kraj nauke, a nauka je Božji dar.

10. Sva je nauka bestelesna; koristi um kao instrument baš kao što um koristi telo.

Oboje, stoga, dolaze u telo, razum i materija. Sve stvari moraju biti sastavljene od kontrasta i suprotnosti; ne može biti drugačije.

Tat – Ko je, onda, taj materijalni Bog o kojem govoriš?

Hermes – Kosmos, predivan, ali ne dobar; jer on je materijalan i lako opažajan; i iako je prvi od opažajnih stvari, on je drugi nivo postojanja i nepotpun je.

Iako nikada nije rođen u vremenu, ali oduvek jeste, on postoji u stvaranju i stvara kvalitet i kvantitet. On je pokretan, a stvaranje je pokret sveukupne materije.

11. Nepokretni Nous pokreće materiju na sledeći način, budući da je Kosmos sfera, to jest glava.

Iznad glave ne nalazi se ništa materijalno, baš kao što nema ničega materijalnog ispod stopala, gde je sva materija.

Stoga je Nous glava, a sam je pokretan kao sfera, to jest, na način koji odgovara glavi.

Tako je sve ono što je sjedinjeno u „tkivu“ te „glave“ duša, i besmrtno je po svojoj prirodi. Jednako kao što je telo načinjeno u duši, tako i sve sjedinjeno s glavom ima dušu znatno više nego što je ima telo.

One stvari koje su udaljenije od ovoga „tkiva“ – tamo gde su stvari koje imaju veći udeo tela nego duše – po svojoj su prirodi podvrgnute smrti.

Celina je, međutim, život. Tako se Kosmos sastoji od oboje – od materije i Nousa.

12. Kosmos je prvo od živih bića, dok je Čovek drugo, odmah nakon njega, iako je prvo živo biće podvrgnuto smrti.

Čovek ima istu snagu duše u sebi kao i druga živa bića; ipak, on nije samo ne-dobar nego je čak i

zato je zbog toga smrtan.

Iako Kosmos nije dobar po tome jer je podvrgnut kretanju, nije zao, te zbog toga nije podvrgnut smrti. Ali Čovek je zao, jer je podvrgnut kretanju i smrti.

13. Načela Čoveka su ova: um (Nous) u razumu (Logos), razum u duši, duša u duhu i duh u telu. Duh prožima [telo] kroz vene, arterije i krv, podražavajući kretnje živih bića. Zato neki ljudi misle da je duša krv, ali greše. Oni ne razumeju da se onda, kada se duh mora povući u dušu, krv zgrušnjava, vene i arterije postaju prazne, a živo biće tada se premešta; i to je smrt tela.

14. Sve stvari zavise od jednog Izvora, a on zavisi od Jednog i Jedinog. Izvor je, međutim, pokrenut kako bi ponovno postao Izvor, dok Jedan ostaje uvek i nepokretan je.

Stoga postoji ovo troje: „Bog”, „Otac” i „Dobro”, Kosmos i Čovek.

Bog sadrži Kosmos, a Kosmos Čoveka. Kosmos je sin Boga, Čovek je sin Kosmosa i kao takav unuk je Boga.

15. Bog ne zanemaruje Čoveka. Ne, poznaje ga celovito i Bog sâm želi biti spoznat.

To je jedino spasenje za Čoveka – spoznaja Boga. To je uspon do najvišeg staništa bogova. Samo uz pomoć Njega duša postaje dobra; ali nije dobra zauvek, jer postaje kvarna, a to se događa iz nužnosti.

Tat – Kako to misliš, o Trismegistose?

Hermes – Gledaj dušu deteta, sine moj, koja još nije odvojena. Njegovo telo još nije naraslo, nije se u potpunosti razvilo.

Tat – Kako?

Hermes – Predivno je videti takvu dušu, još neiskvarenu telesnim strastima, koja je još vezana za Kosmičku Dušu! Ali kada telo naraste i povuče dušu u svoju masu, tada se duša odvaja, zaboravlja i ne sudeluje u Lepoti i u Dobru. I zaborav postaje njena pokvarenost.

16. Isto se, takođe, događa onima koji napuštaju telo. Kada se duša povlači u sebe, duh se povlači u krv, a duša u duh. Tada um, oslobođen svog pokrova i bogolik po svojoj prirodi, uzima telo vatre (energetsko telo) i, krećući se posvuda, prepušta dušu suđenju i pravdi koju je zaslužila.

Tat – Kako to misliš, o oče? Da je um odvojen od duše, a duša od duha? Zar nisi rekao da je duša ogrtač uma, a duh ogrtač duše?

17. Hermes – Slušalac, o sine, treba da bude jednog uma i duha s govornikom; ne, njegovo slušanje treba biti finije od govornikovog glasa.

Oblikovanje tih pokrova, sine moj, događa se u zemaljskom telu. Jer nemoguće je da se um (Nous) smesti u zemaljskom telu onako razgolićen, bez pokrivala. S jedne strane zemaljsko telo ne može nositi takvu veliku besmrtnost, dok s druge strane, takva uzvišenost ne može podneti dodir s telom koje je podvrgnuto patnji. Zato je um uzeo dušu kao ogrtač. Duša, s obzirom da je i sama božanska, koristi duh kao svoj ogrtač, a duh prožima sva živa bića.

18. Kada je um (Nous) oslobođen svog zemaljskog tela, on odmah navlači odgovarajuću odeću od vatre (energetsko telo) s kojom ne može živeti u zemaljskom telu.

Jer zemlja ne može izdržati vatru. Odmah je zapali čak i najmanja iskra. Zbog toga je oko zemlje rasprostrta voda kao odbrana ili zid koja zadržava plamenu vatru.

Ali um (Nous), najbrži od svih nebeskih misli i brži od svih elemenata, ima kao telo vatru.

Um koristi vatru kao alat za izgrađivanje svih stvari – Um (Nous) Čoveka samo za zemaljske stvari.

Lišen vatre, um (Nous) na zemlji ne može stvarati božanske stvari, jer je ljudski zbog svog mesta prebivanja.

19. Ljudska duša, ali ne svaka duša, već samo ona koja je pobožna, daimonična (duhovna) je i božanska. Kada se takva duša oslobodi tela i prođe test pobožnosti koji se sastoji u spoznavanju

Boga i nepovređivanju bilo kojeg Čoveka, ona ostaje čisti Nous. Nepobožna duša ostaje u svojoj vlastitoj supstanciji, ograničena sobom, tražeći zemaljsko telo, to jest ljudsko telo u koje može ući. Nijedno drugo telo ne može udomiti ljudsku dušu. Nije zakonodavno ni da ljudska duša uđe u telo neorganskog bića. Božji zakon štiti ljudsku dušu od takvog nasilja.

20. Tat – Na koji je način ljudska duša kažnjena, o oče?

Hermes – Koja je kazna ljudskoj duši veća od gubitka pobožnosti? Koja vatra stvara veći plamen od bezbožnosti? Koja divlja zver osakaćuje telo kao što bezbožnost osakaćuje dušu?

Zar ne vidiš koliko zla trpi bezbožna duša? Kako traži pomoć i vrišti: „Ja sam u vatri, u plamenu. Ne znam šta da kažem, šta da učinim. Jadna sam, proždire me zlo što me obuzelo. Ne mogu videti, ne mogu čuti.” Nisu li to glasovi kažnjene duše? Ili veruješ, kao većina, da duša u trenutku napuštanja tela ulazi u životinju? To je jako velika greška!

21. Jer duša je kažnjena na sledeći način: kada um (Nous) postane daimon, zakon nalaže da uzme vatreno telo kako bi sprovodila Božju službu. I ulazeći u bezbožnu dušu, muči je bičevima izgrađenim od njenih vlastitih grehova. Zaražena time, bezbožna duša okreće se ubistvu, besu, sablaznima i svakoj vrsti nasilja kojim se ljudi suprotstavljaju pravdi.

Ali kada um (Nous) ulazi u pobožnu dušu, vodi je u Svetlost Znanja. Takva se duša nikada ne umori od pevanja pesama hvale i blagosiljanja svih ljudi, i čineći svima dobro rečju i delom, ona je slika svoga Oca.

22. Zbog toga, sine moj, kada zahvaljuješ Bogu, trebaš moliti za plemeniti um. Tada duša može preći u bolje stanje, ne u lošije.

Nadalje, postoji saobraćanje duša; one od bogova imaju odnos s dušama ljudi, a ljudske duše s dušama bića koja nemaju razum.

Više su odgovorne za niže; bogovi paze na ljude, ljudi na nerazumne životinje, dok Bog pazi na sve; jer On je viši od svih, a svi su manji od Njega.

Tako je Kosmos podvrgnut Bogu, Čovek Kosmosu, a nerazumna bića Čoveku. Bog je oko svih njih i Bog ih sve sadrži.

Božji zraci, upotrebimo li sliku, Njegove su energije; zraci Kosmosa su priroda, a Čovekovi – umetnost i nauka.

23. Takva je podela univerzuma koja zavisi od prirode Jednog, koji sve prožima kroz um (Nous) Jednog, od koje nema božanskije ni veće energije niti bilo čega što je sposobnije sjediniti ljude s bogovima i bogove s ljudima.

On, [Um (Nous)] je Dobar daimon. Blagoslovljena je duša koja je potpuno stopljena s Njime, a jadna je duša koja je lišena Uma.

Tat – Kako to misliš, o oče?

Hermes – Misliš li, sine moj, da svaka duša ima Dobro [Um]? Jer o Njemu sada govorimo; ne govorimo o sluzi, o kojoj smo pričali ranije, koja je poslana dole da kazni [dušu].

24. Jer duša bez uma ne može govoriti niti delovati. Često um napušta dušu, a u to vreme duša ne vidi i ne razume, te je nalik stvari koja nema razum. Takva je moć uma (Nousa).

On napušta takvu dušu koja je vezana za telo i time je ovde dole guši. Takva duša, sine moj, nema um (Nous), pa se takav ne može nazvati Čovekom. Jer Čovek je božansko biće i ne može se meriti s drugim bićima na zemlji, već s onima na nebu koji se zovu bogovima.

Zaista, ako trebamo hrabro izreći istinu, istinski Čovek je iznad bogova ili je po snazi barem jednak njima.

25. Niko od nebeskih bogova neće napustiti granice neba i sići na zemlju, ali Čovek se uspinje na nebo i meri ga; on zna koje su stvari visoko, koje nisko i tačno razume sve druge stvari. A najbolje od svega je to što se uspinje dok se još nalazi na zemlji. Toliko daleko se prostire njegov zanos.

Zbog tog razloga može se Čovek usuditi reći da je Čovek na zemlji bog podvrgnut smrti, dok je bog na nebu Čovek lišen smrti.
Zato je sve pod nadzorom njih dvoje: Čoveka i Kosmosa. Ali sve proizlazi iz Jednog.

KRAJ DESETE KNJIGE

Knjiga XI – Um Hermesu

1. Um (Nous) – Usvoji ovu propoved, Hermese Trismegistose, i zapamti izgovorene reči, jer neću oklevati da kažem ono što mi dođe.

Hermes – S obzirom da je mnogo ljudi izreklo puno toga, a to je bilo različito, o Svemu i Bogu, nisam naučio istinu. Razjasni mi sve to, Gospodaru moj. Jer jedino mogu verovati tumačenju koje dolazi od Tebe.

2. Um – Slušaj, sine moj, o Bogu i Svemu: Bog, Večnost, Kosmos, Vreme i nastanak, Bog stvara Večnost; Večnost stvara Kosmos; Kosmos Vreme, a Vreme Nastanak.

(Uzvišeno) Dobro – Lepota, Mudrost i Blagoslov – je, kao što jeste, suština Boga. Suština Večnosti je nepromenljiva istovetnost; suština Kosmosa je poredak; suština Vremena je promena; a suština Postanka je život i smrt.

Energije Boga su Um i Duša; Večnosti – trajanje i besmrtnost; Kosmosa – obnavljanje i suprotno od toga; Vremena – rast i smanjenje; a Stvaranja – kvalitet.

Večnost je, stoga, u Bogu; Kosmos u Večnosti; u Kosmosu – Vreme; u Vremenu – Postanak. Večnost stoji čvrsto oko Boga; Kosmos se kreće u Večnosti; Vreme ima svoja ograničenja u Kosmosu; Postanak nastaje u Vremenu.

3. Izvor svega je Bog; njihova suština je Večnost, njihova materija je Kosmos. Božja moć je Večnost; rad Večnosti je Kosmos koji nikada nije nastao, ali uvek u postojanje dolazi kroz večnost. Zato nikada neće biti uništen, jer Večnost je neuništiva. U Kosmosu nijedna stvar ne nestaje, jer Kosmos je sa svih strana okružen Večnošću.

Hermes – Ali, šta je mudrost Božja?

Um – Dobro i Lepota, Blagoslov, svaka Vrlina i Večnost. Večnost stvara poredak [Kosmosa] i udeljuje besmrtnost i trajnost u materiju.

4. Jer rađanje materije zavisi od Večnosti jednako kao što Večnost zavisi od Boga. Postanak i Vreme, na nebu i na zemlji, imaju dva oblika: na nebu su nepromenljivi i neuništivi, a na zemlji su podvrgnuti promeni i uništenju.

Nadalje, duša Večnosti je Bog, duša Kosmosa je Večnost, duša zemlje je nebo. Bog je u Umu (Nousu), Um je u Duši, Duša je u materiji, a sve to postoji u Večnosti. Čitavo ovo Telo, u kojem su sva tela, ispunjeno je Dušom; Duša je ispunjena Umom, a Um Bogom.

To, [Duša] ispunjava [Telo Kosmosa] iznutra, a izvana ga okružuje, čineći Sve živim.

Izvana ovaj ogroman i savršen Život okružuje Kosmos; nepromenljivo; ispod, na zemlji, nastaju promene.

5. Večnost održava ovaj [Kosmos] ili Nužnošću, ili Predodređenošću, ili Prirodom, ili bilo čime drugim što Čovek pretpostavlja ili će pretpostavljati. A sve to je – Bog u delovanju.

Energija Boga je Moć koju niko ne može nadmašiti, Moć s kojom se ne treba upoređivati bilo šta

ljudsko ili nebesko.

Zato, Hermese, nikada ne pomišljaj da je bilo šta iznad ili ispod slično Bogu, jer tada ćeš zastraniti od istine. Jer ništa nije slično onome što nema sličnost, koje je Sâmo i Jedno. I nikada ne pomišljaj da bi bilo ko drugi mogao imati Njegovu moć. Ko je tamo osim Njega, čija priroda je život, smrt i besmrtnost? Šta drugo on radi ako ne stvara?

Bog nije neaktivan, jer bi tada svim stvarima nedostajalo aktivnosti; one su sve ispunjene Bogom. Ali, nigde u Kosmosu, kao ni bilo gde drugde, ne postoji neaktivnost. „Neaktivnost“ je ime koje se ne može primeniti jednako na ono što stvara kao i ono što je stvoreno.

6. Sve stvari moraju biti stvorene na svom ispravnom mestu. Jer On koji stvara je u njima svima. On ne postoji samo u jednoj stvari, niti On samo stvara u jednom. On ih stvara sve.

S obzirom da je Moć, On energizuje stvari koje stvara a koje nisu nezavisne od Njega – iako je sve stvoreno njemu podvrgnuto. Pogledaj sada kroz mene Kosmos što se otvara tvojem pogledu i pažljivo motri njegovu Lepotu – Telo u čistom savršenstvu, pa iako ne postoji ništa drevnije, Ono je uvek novo i uvek na svom početku; zaista nadilazi svoj početak.

7. Vidi, ponovno, kako ispod leži sedam Svetova, poređanih u poretku Večnosti, i kako šire Večnost svojim različitim smerovima. Vidi kako su sve stvari pune svetlosti, a nigde nema vatre, jer ljubav i stapanje suprotnosti i nesličnosti daje rođenje svetlosti koja sjaji dalje snagom Božjom, izvorom svakog dobrog postojanja, načelom celokupnog poretka, vladara sedam svetova.

Vidi Mesec, prethodnika svih njih, instrument prirode, kako transformiše nižu materiju.

Vidi Zemlju, postavljenu u središtu Svega, čvrstog temelja Predivnog Kosmosa, hraniteljicu i negovateljicu zemaljskih bića.

Pogledaj mnoštvo besmrtnih života kako je veliko, i ona bića podvrgnuta smrti; a na sredini između oboje, besmrtnih i smrtnih života, vidi Mesec koji kruži.

8. I sva su bića ispunjena dušom koja ih pokreće, svaka na svoj odgovarajući način; neke oko Neba, neke oko Zemlje; vidi kako se ona zdesna ne kreću nalevo, niti se ona sleva kreću nadesno; niti se ona odozgo kreću prema dole, niti se ona odozgo kreću prema gore.

A to da su sve ove stvari dovedene u postojanje, najvoljeniji Hermese, ne trebaš više učiti od mene. Jer one su tela, imaju dušu i kreću se.

Nemoguće je da se združe u jedno a da ih neko nije sve združio. Zato mora postojati uzrok koji je Jedan.

9. Budući da su kretnje mnogobrojne i različite, a kako njihova tela nisu slična, ipak je jedna brzina određena za njih sve, pa zato ne može biti dva ili više stvoritelja. Zbog toga jedan jedini poredak ne postoji među njima kao „mnoštvo“; jer nastalo bi suparništvo slabijeg i jačeg te njihova borba.

Da je stvoritelj života podložan promeni i smrti, postojao bi drugi (od stvoritelja besmrtnika) koji bi želeo stvoriti smrtnike; jednako kao što bi stvoritelj besmrtnika želeo stvoriti smrtnike.

Razmisli! Da postoje dva – s obzirom da postoji samo jedna materija i jedna duša – koji od njih bi preuzeo brigu o stvaranju? Ako bi to učinili oboje, na koga bi pao veći dio?

10. Shvati da se svako živo telo sastoji od materije i duše, bez obzira je li telo od besmrtnog ili smrtnog bića. Jer sva živa bića imaju dušu, a ona koja nisu živa jednostavno su materija. Na isti je način Duša, sama po sebi, po svom vlastitom stvoritelju, uzrok života; ali uzrok sveg života je On koji stvara stvari koje ne mogu umreti.

Hermes – Kako su, kao prvo, bića podvrgnuta smrti drugačija od besmrtnih? I drugo, kako Život koji ne poznaje smrt i čini besmrtnost, ne stvara besmrtna bića?

11. Um: Jasno je da postoji neko ko čini te stvari. Drugo, On je takođe Jedan, vrlo manifestovan, Jer, takođe, Duša je jedna i Život je jedan, i Materija je jedna.

Hermes – Ko je on?

Um – Ko drugi ako ne Jedan Bog? Ko drugi može živim bićima dati dušu ako ne Bog sâm? Zato je Bog Jedan. Sasvim je besmisleno da prihvatiš da je Kosmos jedan, da je Sunce jedno, da je Mesec jedan, da je Božanska Priroda jedna, a da misliš da je Bog jedan u nizu mnogobrojnih.

12. Sve stvari, stoga, On stvara na mnogo načina. Zar treba biti iznenađujuće da Bog stvara život i dušu, besmrtnost i transformaciju, kada ti sam činiš toliko mnogo stvari?

Jer ti vidiš i govoriš, čuješ i njušiš, dodiruješ, hodaš, misliš i dišeš. Ne postoji jedan koji vidi i drugi koji čuje, jedan koji hoda, jedan koji misli i drugi koji diše; postoji jedan koji čini sve to.

Ali ništa od svega toga nije bez Boga. Kada sve to prestaneš činiti, nisi više živo biće; stoga, takođe, ako Bog prestane sa svim tim – premda je to bezbožno reći – On više nije Bog.

13. Ako se može pokazati da ne može postojati nijedna neaktivna stvar, koliko je to samo istinito u pogledu Boga? Ako postoji nešto što on ne stvara, tada, iako je to sramno reći, On nije savršen. Ali On nije neaktivan već savršen, i On stvara sve stvari.

Na trenutak mi posveti svoju nepodeljenu pažnju, o Hermese, i lako ćeš shvatiti kako je rad Boga jedan, kako dovodi sve stvari u postojanje – one koje jesu, one koje su nekad bile i one koje će biti. To je život, voljeni moj, to je lepota, to je Uzvišeno Dobro, to je Bog.

14. Želiš li shvatiti to u praksi, promatraj šta se događa kada poželiš začeti. Ali s Njim nije tako, jer on ne doživljava ugodnost.

Jer on nema nikoga s kime bi podelio to što radi, jer radi Sam. On je uvek u Svom radu, jer On je ono što stvara. Da je On odvojen od toga, sve bi propalo i sve bi nužno nestalo, jer više ne bi bilo života.

Budući da je sve živo, a Život je jedan, Bog je takođe jedan. Ako je, nadalje, sve živo, i na Nebu i na Zemlji, a kako postoji jedan život u svima njima koji u postojanje dolazi kroz Boga, Bog je takođe taj život. Stoga, sve nastaje od Boga.

Život je sjedinjenje Uma (Nousa) i duše, a Smrt nije uništenje onoga što je sjedinjeno, već je to rastvaranje njihovog jedinstva.

15. Večnost je, čak štaviše, slika Boga; Kosmos slika Večnosti; Sunce slika Kosmosa; Čovek slika Sunca.

Ljudi promenu nazivaju smrću, jer telo je razgrađeno, a život koji je razgrađen, povlači se u neočitovano. Ali u ovoj propovedi (Logos), moj voljeni Hermese, budući da slušaš s takvim poštovanjem, kazujem ti, i Kosmos trpi promenu – svakoga se dana deo Kosmosa povlači u neočitovano, ali Kosmos nikada nije rastvoren. To se događa Kosmosu, to su njegovi ciklusi i misterije. Ciklusi su stalno okretanje, a misterija je obnavljanje.

16. Kosmos uzima sve oblike; ne zadržava vanjske oblike, već ih menja unutar sebe prema sebi.

Budući da Kosmos ima mnogo oblika, kakav bi trebao biti njegov stvoritelj? S jedne strane, on ne bi trebao biti lišen svih oblika; s druge strane, ako je od mnogo oblika, bio bi kao Kosmos. Ako ima jedan oblik, biće manji od Kosmosa.

Šta reći o Njemu, a da naša rasprava ne zapadne u poteškoću? U pogledu Boga ne možemo pojmiti poteškoću.

On ima jednu ideju koja je Njegova vlastita, koja je nevidljiva i bestelesna, i koja pomoću tela očituje sve oblike.

17. I nemoj biti začuđen da postoji bestelesni oblik, jer on je poput oblika reči. Na slikama planinski vrhunac izgleda kao oštar, ali u stvarnosti je on gladak i ravan. Ako si razmotrio ono o čemu sam govorio, sročićemo to odvažnije i tačnije: kao što Čovek ne može živeti bez života, tako ni Bog ne može živeti a da ne ispoljava Uzvišeno Dobro. To je život i pokret Boga – pokretati sve stvari i činiti ih živima.

18. Nekima od izrečenih stvari treba pridati posebnu pažnju. Zato shvati šta ću ti reći. Sve je u Bogu, ali ne kao da leži na nekom mestu. Jer mesto nije samo telo, već nepokretno telo, a stvari što leže na mestu kreću se.

Unutar Boga sve se nalazi u bestelesnoj imaginaciji. Misli o Njemu kao o Onom koji sadrži sve to. Ne postoji nešto što ograničava bestelesno, ne postoji ništa brže ili moćnije. To je apsolutno bez granice, najbrže i najmoćnije od svega.

19. Razmotri to sam. Zapovedi svojoj duši da ide bilo gde i biće tamo brže od tvoje zapovesti. Naloži joj da ode na okean i evo je odmah tamo, ne kao da je išla od mesta do mesta, nego je već tamo. Naredi joj da se vine u nebo i neće joj trebati krila. Ništa je neće zadržavati – ni vatra, ni sunce, ni eter, ni vihor, ni druga nebeska tela; proći će kroz sve njih. A želiš li prodreti kroz sve to i kontemplirati o onome što je iza (ako uopšte postoji nešto iza Kosmosa), dopušteno ti je.

20. Vidi koju imaš moć i koju brzinu. Ti možeš učiniti sve te stvari. Zar Bog ne može? Razmišljaj o Bogu kao da u sebi sadrži sve ideje: Kosmos, Sebe, Sveukupnost. Ne učiniš li se nalik Bogu, nećeš ga spoznati. Jer slično se razume uz pomoć sličnoga.

Narasti do jednake veličine kao Veličina koja nadilazi sve merljivo; oslobodi se svakog tela, transcendiraj svo vreme. Postani Večnost i tako ćeš spoznati Boga. Pretpostavi da ti ništa nije nemoguće. Pojmi sebe bez besmrtnog i sposobnog da shvati sve: svu umetnost, nauku i prirodu živog bića.

Postani viši od svih visina i dublji od svih dubina. Oseti čitavo stvaranje kao jedno u sebi: vatru, vodu, suvoću i vlagu. Pojmi sebe da si na svim tim mestima u isto vreme: u zemlji, u vodi, na nebu; da još nisi rođen, da si u materici, da si odjednom mlad, star, mrtav; da si s one strane smrti. Pojmi sve stvari odjednom: vremena, mesta, delovanja, kvalitete i kvantitete; tada možeš spoznati Boga.

21. Zaključaš li svoju dušu u telo, poniziš li je i kažeš li: „Ništa ne razumem; ništa ne mogu; bojim se mora; ne mogu doseći nebo; ne znam ko sam bio i ko ću biti” – šta je tada između tvog Boga i tebe? (- Samo takve misli.)

Jer ne možeš pojmiti bilo šta predivno ili dobro dok si vezan za telo i dok si zao. Jer najveće zlo je nepoznavanje Božje Dobrote; ali biti sposoban spoznati Boga i želeti i nadati se, Najdirektniji je Put i Božji jedini [Put] koji vodi Uzvišenom Dobru.

Kada stupiš na taj put, to Dobro ćete posvuda susretati i svugde ćeš ga doživljavati, čak i kada ga ne očekuješ – kada spavaš, kada si budan, u brodu, na putu, noću, danju, kada govoriš i kada čutiš. Jer ne postoji ništa što nije oličenje Dobra.

22. Hermes – Je li Bog nevidljiv?

Um – Čuti! Ko je vidljiviji od Njega? Sve je stvari načinio zbog jednog razloga: da bi kroz sve njih mogao videti Njega. To je dobrota Božja, to je Njegova uzvišenost – da se On kroz sve očituje. Jer ništa nije nevidljivo, čak ni stvari bez tela. Um (Nous) vidi sebe u činu razmišljanja, Bog u stvaranju.

Od sada će ti ove stvari biti očitovane, Trismegistose. Odrazi ih na sve druge stvari u sebi na isti način i nećeš zastraniti.

KRAJ JEDANAESTE KNJIGE

Knjiga XII – O zajedničkom Umu

1. Hermes – Um (Nous), o Tate, dolazi iz Božje suštine (ukoliko postoji takva stvar kao što je suština Boga). Kakve je vrste ta suština, u celosti zna samo On.

Um nije odvojen od Božje suštine, nego je s njom sjedinjen, kao svetlost sa suncem.

U Čoveku je um Bog i zbog toga su neki ljudi bogovi pa je zato njihova ljudskost gotovo božanstvena.

Jer Dobri Daimon je rekao: „Bogovi su besmrtni ljudi, a ljudi su smrtni bogovi .“

2. Ali u nerazumnim bićima Um je njihova priroda. Jer tamo gde je Duša, nalazi se takođe i Um; slično tome, gde god je život, tamo je takođe i Duša.

Međutim, u nerazumnom biću Duša je život lišen uma. Um (Nous) je dobročinitelj ljudskih duša, jer on ih pokreće za njihovo vlastito dobro.

U nerazumnim bićima radi s prirodom svakog, dok u dušama ljudi On deluje protivno toj prirodi. Svaka duša, kada postane otelovljena, odmah je iskvarena zadovoljstvima i bolom. S obzirom da se telo sastoji od različitih delova, i zadovoljstvo i bol kipe u njemu kao sokovi u kuvanoj hrani, a kada duša uđe u to, utapa se.

3. U dušama u kojima vlada Um (Nous), objavljuje se svetlost, delujući suprotno svemu što se pre steklo. Baš kao što dobar lekar uzrokuje bol pržeći i režući telo koje je zahvatila bolest, na isti način Um uzrokuje bol duši odmičući je od zadovoljstava iz kojih se rađa svaka bolest duše.

Velika bolest duše je bezbožnost; potom dolazi sklonost svim zlim stvarima i ničemu dobrom. Ali tada Um, delujući suprotno bolesti, osigurava dobro duši, jednako kao što lekar osigurava zdravlje telu.

4. Ljudske duše kojima ne upravlja Um pate isto kao i duše nerazumnih bića, jer Um postaje njihov saradnik i daje im prema njihovim željama. Duše prema željama nosi sila sklonosti, koja vodi gubitku razuma. Jednako kao što je s nerazumnom prirodom zveri, takve duše ne prestaju biti nerazumno ljutite i nerazumno prepune žudnje, niti mogu imati dovoljno tih zala. Jer ljutnja i želje su zlo bez razuma, bez ograničenja; i za te je duše Bog postavio zakon kao kaznu i kao test.

5. Tat – U tom slučaju, oče moj, učenja (Logos) o sudbini koja si mi pre protumačio izložena su protivrečnosti. Jer ako sudbina određuje da neko čini preljubu ili svetogrđe ili neko drugo zlo, zašto je kažnjen, kada je učinio dela iz sudbinske neophodnosti?

Hermes – Sve je delo Sudbine, sine moj, i bez Sudbine ništa od fizičkog kraljevstva ne postoji; niti dobro niti zlo ne nastaje. Predodređeno je da pati onaj koji čini zlo. I zbog tog razloga on pati kako bi iskusio posledice svog delovanja.

6. Ali sada razmatramo zlo i Sudbinu, a o onima smo govorili u drugim propovedima. Sada je naše učenje (Logos) povezano s Umom: šta Um može učiniti i kako je različit: u ljudima je jedno, a u nerazumnim bićima je toliko drugačiji. I ponovno, u drugim bićima nije od koristi, dok u Čoveku obuzdava strast i požudne elemente.

Ljude, naravno, moramo podeliti na one koje vodi razum i na one koji su nerazumni.

7. Svi su ljudi podvrgnuti Sudbini, nastanku i promeni jer to je početak i kraj Sudbine.

Iako svi ljudi podnose ono što je određeno, oni koje vodi razum, kao što sam rekao, koji su vođeni Nousom, ne pate poput drugih; kako nisu zli, oni pate kao ljudi lišeni zla.

Tat – Kako to misliš, oče? Zar preljubnik nije zao? Ubica i svi drugi nisu zli?

Hermes – Jesu, ali Čovek kojega vodi razum, iako nije preljubnik, iako nije ubica, patiće kao da je ubica.

Kvalitet promene nemoguće je izbeći, jednako kao što je nemoguće izbeći stanje rođenja.

Ali onome ko ima Um (Nous) moguće je osloboditi se zla.

8. Reći ću ti šta sam čuo da Dobri Daimon govori. Da je to zapisao, jako bi pomogao ljudskoj rasi, jer On sam, sine moj, kao Prvorođeni Bog, gledajući dole na sve stvari, istinski govori božanske reči. Čuo sam ga jednom kako govori: „Sve stvari su jedno, a najviše od svega tela koja je um prozeo. Naš život dugujemo [Božjoj] Energiji i Moći i Večnosti. Njegov je Um dobar, a jednako je i s njegovom dušom. Budući da je Um Vladar svih stvari, i Duša Boga. S obzirom da Um vlada svim stvarima i da je Duša Bog, može raditi šta god želi.“

9. Shvati ovo i primeni ove reči (Logos) na pitanje koje si ranije postavio; mislim pri tom na sudbinu Uma.

Jer ako pažljivo odložiš na stranu varljive argumente, sine moj, otkrićeš da Um, Duša Boga, istinski vlada nad svime: nad sudbinom, zakonom i svim drugim stvarima; i ništa mu nije nemoguće, niti uzdići ljudsku dušu nad sudbinom, niti, ako je duša nemarna, kao što to biva, podvrći je sudbini.

Neka ovo najfinije učenje koje je izrekao Dobar Daimon bude dovoljno za sada.

Tat – Oče, govorio si božanstveno, istinski i za dobro svih. Ali pojasni mi nadalje ovo.

10. Rekao si da Um u nerazumnim bićima deluje kao njihova priroda, saradnik s njihovim impulsima (instinktima). Impulsi živih bića, po mom mišljenju, su strasti.

Sada, ako Um saraduje s tim impulsima i ako su impulsi nerazumnih bića strasti, tada je Um takođe strast.

Hermes – Dobro rečeno, sine moj. Tvoje zaključivanje je odlično i ispravno je da ti odgovorim.

11. Svi netelesni elementi u telu, sine moj, podvrgnuti su strastima i u određenom smislu oni su sami strasti.

Jer svaka stvar koja pokreće je netelesna, dok je pokrenuta stvar telo. Netelesno pokreće Um (Nous), a pokret je strast. Oboje su, stoga, podvrgnuti strasti – onaj koji pokreće i ono što je pokrenuto; prvi vlada, a drugim se vlada.

Ali kada se Čovek oslobodio tela, oslobodio se takođe i strasti. Tačnije rečeno, sine moj, nije ništa neosetljivo, nego je sve sposobno da oseća.

Strast se razlikuje od osećaja, jer prvo je aktivno, drugo pasivno.

Netelesno, čak štaviše, deluje na njih, bez obzira kreću li se ili ne; ali to je strast.

Tela su nepobitno izložena delovanju, pa su stoga osećajna. Neka te ovi izrazi ne zbune; jer i delovanje i strast su jednaki. I neće štetiti ako primenimo odgovarajući izraz.

12. Tat – Najjasnije si izneo učenja (Logos), oče.

Hermes – Razmotri i ovo, sine moj. Bog je Čoveka obdario iznad svih smrtnih bića – s umom i govorom (Logos) koji su vredni kao besmrtnost. Čovek ima um za poznavanje Boga i izgovorenu reč (Logos) da bi Ga veličao.

Koristi li ih za ono što je ispravno, neće se razlikovati od besmrtnika. U trenutku napuštanja tela oboje će ga voditi u Kraljevstvo Bogova i Blagoslovljenih.

13. Tat – Ne koriste li i druga bića govor, oče moj?

Hermes – Ne, oni koriste glas, a govor se jako razlikuje od glasa. Govor je zajednički svim ljudima, dok svaka vrsta bića ima vlastiti zvuk.

Tat – Ali i kod ljudi se, takođe, govor razlikuje skladno svakoj rasi.

Hermes – Da, sine moj, ali Čovek je jedno, zato je govor jedan i pronalazi se kao isti u Egiptu, Persiji i Grčkoj.

Izgledaš mi, sine moj, neuk što se tiče izuzetnosti i veličine govora. Jer Dobar Daimon, taj Blagoslovljeni Bog, objavio je: „Duša je u telu, Um (Nous) u Duši. Ali Razum (Logos) je u Umu, a Um u Bogu; a Bog je Otac svega postojećeg.“

14. Razum je slika Uma, a Um (Nous) je slika Boga; kao što je telo odraz forme, forma je odraz

Duše. Tako je najfiniji deo materije vazduh, najfiniji dio vazduha je Duša, Duše Um (Nous), a Uma Bog.

A Bog obuhvata sve i prožima sve; dok Um obuhvata Dušu, Duša Vazduh, a Vazduh Materiju.

Nužnost, Providenje i Priroda instrumenti su pomoću kojih se upravlja Kosmosom i pomoću kojih je materija uređena, dok je svako od duhovnih bića suština, a ta je suština nepromenljivi identitet.

Sva tela u univerzumu su raznovrsna i sastavljena tela i, zadržavajući taj identitet, menjaju se jedno u drugo. Ali, ipak taj neuništivi identitet uvek zadržavaju.

15. Nadalje, u ostalim sastavljenim telima postoji određeni broj svakog. Jer bez broja ne može biti struktura, ili sastavljanje i rastavljanje.

Jedinstvo je to koje rađa brojeve i povećava ih, a nakon ponovnog rastvaranja ono se vraća sebi.

Materija je jedna. Čitav ovaj Kosmos – moćni Bog ili oličenje Jednog moćnijeg s kojim je sjedinjen, i održavatelj Volje i Poretka Oca – ispunjen je Životom.

U ovom Kosmosu, kroz večne vremenske cikluse koji potiču od Oca, ne postoji ništa, niti iz jedne celine niti iz pojedinačnog dela što ne živi.

U Kosmosu nijedna mrtva stvar nije postala, ne postoji, niti će postati. Jer Otac je želeo da sve dok on postoji Kosmos bude živo biće. Zbog toga Kosmos neophodno mora takođe biti i Bog.

16. Kako stoga, sine moj, može biti u tom Bogu (Kosmosu), liku Svega, izobilju života, bilo šta mrtvo?

Jer umreti znači nestati, a nestati znači biti uništen. Kako bilo koji deo Boga može biti uništen?

Tat – Ali, oče, zar bića u Njemu, koja su deo Njega, ne umiru?

Hermes – Čuti, sine moj! Zaveden si izrazima koji se koriste za ono što dolazi u postojanje. Ona ne umiru, već su rastvorena kao sastavljena tela. Rastvaranje nije smrt, već je rastvaranje mešanje; rastvorena su ne da bi bila uništena, već da bi se mogla obnoviti.

Šta je, povrh svega, životna aktivnost? Je li to pokret? Šta je tada u Kosmosu nepokretno? Ništa, sine moj!

17. Tat – Ne čini li se Zemlja nepokretnom, oče?

Hermes – Ne, sine moj. To je jedna stvar puna pokreta, a istodobno, takođe, nepomična. Ne bi li bilo apsurdno da hraniteljica svega nepokretna stvara i rađa sve stvari? Nemoguće je da onaj ko može iznedriti takve stvari čini to bez kretanja? Najapsurdnije je pitati da li je četvrti deo Zemlje inertan, jer nepokretna tela ne označavaju ništa drugo nego inerciju.

18. Znaj stoga, sine moj, da se sve u Kosmosu kreće kako bi se povećalo ili smanjilo.

Ono što se kreće je živo. Ali svako živo biće nije nužno uvek isto, jer dok je Kosmos kao celina nepromenljiv, sine moj, svi njegovi delovi su promenljivi, te ništa ne može nestati ili biti uništeno. Ovi izrazi zbunjuju ljude, jer nije rođenje ono što čini život, nego njegovo opažanje, nije promena ono što čini smrt, već zaborav.

Zato je sve besmrtno: Materija, Život, Duh, Duša i Um (Nous), iz kojih je sastavljeno svako živo biće.

19. Sve što živi duguje svoju besmrtnost Umu; a Čovek iznad svega, jer on može primiti Boga i deliti Njegovu suštinu. Bog se obraća bićima samim tim životom: noću, kroz snove, i danju, znamenjima. Svim tim On proriče budućnost Čoveka: kroz ptice, kroz utrobu, inspiraciju i sveti hrast. Na taj način Čovek objavljuje da poznaje prošlost, sadašnjost i budućnost.

20. Pogledaj i ovo, sine moj; svako biće nastanjuje jedan deo Kosmosa: vodena bića vodu, zemaljska bića zemlju, krilata bića vazduh. Ali Čovek koristi sve to – zemlju, vodu, vazduh, vatru; vidi Nebo i dodiruje ga svojim umom.

Bog je oko svega i prožima sve, jer on je energija i moć; pa doživeti Božju prisutnost nije teško, sine moj.

21. Želiš li (da je doživiš), promišljaj Njega, iza uređenosti Kosmosa, i vidi pravilno ponašanje poretka. Vidi kako se očituje Svrhovitost stvari i vidi Proviđenje kojim nastaju stvari. Promatraj materiju, prepunu života, toga Boga takve uzvišenosti koja pokreće sve dobro i predivno – bogove, daimone i ljude.

Tat – Ali to su čiste energije, oče moj!

Hermes – Ako to jesu čiste energije, sine moj, ko ih je pokrenuo ako ne Bog? I ne znaš li da su, kao što su nebo, voda, zemlja i vazduh delovi Kosmosa, na isti način život, besmrtnost, krv, neophodnost, proviđenje, priroda, duša i Um Njegovi delovi i da je trajnost svega toga naziva Dobro?

Stoga ne postoji ništa što dolazi u postojanje, ili mora doći u postojanje, što nije Bog.

22. Tat – Je li On u materiji, oče?

Hermes – Materija je sine moj, odvojena od Boga kako bi joj se mogao pridružiti kvalitet prostora. Misliš li da bi mogla biti nešto drugačije od bestelesne hrpe da nije energizovana? Kako je energizovana, ko ju je načinio takvom? Jer energije su, kažemo, deo Boga.

Ko, stoga, sva živa bića dovodi u život? Ko besmrtne stvari čini besmrtima? Ko promenljive navodi u promene?

Bez obzira da li govoriš o Materiji, Telu ili Suštini, znaj da su to energije Boga, da je materijalnost energija Materije, da telesnost sadrži telesne energije i da suštinsko čini energije Suštine; a to je Bog – Sveukupnost.

23. U Svemu ne postoji ništa što nije Bog. I zato ne postoji veličina, mesto, kvalitet, oblik, ni vreme izvan Boga, jer On je sve; i sve prožima i sažima sve postojeće.

Pokloni se pred ovim Učenjem (Logos), sine moj, i poštuju ga. Postoji samo jedan način poštovanja Boga: ne budi zao.

KRAJ DVANAESTE KNJIGE

Knjiga XIII – Tajna propoved na planini

1. Tat – U Opštoj Propovedi, o oče, govorio si u zagonetkama i nejasno o Božanskoj Prirodi. Kada si rekao da niko ne može biti spasen pre ponovnog rođenja, sakrio si pravo značenje. Nadalje, kada sam postao tvoj Molitelj, penjući se na Planinu, kada sam žudeo da čujem Propoved (Logos) o ponovnom rođenju (posebno zato što o tome ništa nisam znao), rekao si da ćeš mi objaviti to znanje „kada budem spreman postati stranac svetu.“

Sada sam spreman, a moj je um čvrsto odmaknut od obmana sveta.

Ispuni svoje obećanje kada si rekao da ćeš mi predočiti, otvoreno ili u tajnosti, način na koji se ponovno rođenje udeljuje. Jer ja ne znam, Trismegistose, iz koje se vrste utrobe ili iz koje vrste semena se rađa (taj novi) Čovek.

2. Hermes – Iz mudrosti koja počiva u tišini³ (nastaje novo rođenje), i semena koje je Istinsko Dobro⁴.

Tat – Ko je seme posejao, o oče? U velikoj sam nedoumici.

Hermes – Volja Božja, sine.

Tat – A koja se vrsta Čoveka rađa, oče? Jer on nema ništa zajedničkog sa mnom, jednako u prirodi

³ U meditaciji, tihovanju, kontemplaciji.

⁴ Jasnog uvida koji nastaje jedino praksom meditacije ili mentalnog mirovanja.

kao i u umu. Je li onaj ko je (iznova) rođen drugačiji od onog od Boga, Božjeg Sina?

Hermes – U svemu je on Sve, sastavljen od svih moći.

Tat – Govoriš u zagonetkama, o oče, a ne kao otac sinu.

Hermes – Ova se vrsta ljudi ne poučava, o sine, već se kroz Boga ona pamti, kad god On poželi.

3. Tat – O oče, daješ mi odgovore koji su nemogući. Želeo bih da mi iskreno odgovoriš na ovo. Jesam li sin stranac očevoj vrsti? Ne odbijaj me oče. Ja sam prvorođeni sin. Protumači mi način ponovnog rođenja.

Hermes – Šta mogu reći, sine moj? Mogu reći samo ovo: Vidim unutar sebe Jednostavnu Viziju rođenu milošću Božijom. Proizašao sam iz moje pređašnje biti u besmrtno telo. Sada nisam ono što bejah pre; ali rođen sam u Umu (Nousu).

Tako nešto se ne poučava, niti se može videti od strane fizičkog tela. Zato moja bivša fizička forma više nije važna, jer ja sam bez boje i ne mogu biti dodirnut ili izmeren; stranac sam tome.

Sada me vidiš svojim očima kao nešto što razumeš kroz telo i vid, ali ja nisam sada opažen tim očima i tim telom, o sine.

4. Tat – O oče, zadao si mi duboku bol i uništio moje sposobnosti; jer sada ja ne vidim sebe.

Hermes – Želim da sada istupiš iz sebe, sine moj, kao oni koji sanjaju u snu, a ipak su budni.

Tat – Reci mi, takođe, i ovo: ko je autor ponovnog rođenja?

Hermes – Sin Božji, Jedan Čovek, pomoću Božje Volje.

5. Tat – Zanemio sam i lišen sam vlastitog razuma, o oče, jer vidim da su Tvoja veličina i Tvoj izgled istovetni sa Tvojim drugačijim oblikom.

Hermes – Čak i u tome si zaveden. Smrtno obličje menja se iz dana u dan, a s kretanjem vremena raste i nestaje, i tu je stvarnost varka.

6. Tat – Šta je tada istina, Trismegistose?

Hermes – Ono što nikada nije pomućeno, sine, što ne može biti određeno; ono što nema boju, niti bilo koji oblik, što nije pokrenuto, što nema odeću, što daje svetlost; ono što je samospoznatljivo, što nije podložno promeni, što nijedno telo ne može sadržavati.

Tat – Zaista sam izgubio razum, oče. Baš kada sam očekivao da ću uz tebe postati mudar, otkrivam da su moći mojeg uma zaprečene.

Hermes – Tako je, sine. Ono što je gore rođeno kao vatra, dole je rođeno kao zemlja, ono što je vlažno poput vode, ipak struji kroz vazduh, pa kako ćeš pojmiti čulima ono što nije ni kruto ni tekuće, što ne može biti vezano ili izgubljeno, o čijoj energiji i moći Čovek može imati samo predstavu – a čak i tada to zahteva Čoveka koji može pojmiti Put Rođenja u Bogu.

7. Tat – Nisam sposoban za to, o oče, zar ne?

Hermes – Možda nije tako, o sine; povuci se u sebe, i to će doći. Želi, i doći će. Isključi telesna čula i Božansko će se roditi. Očisti se od životinjskih muka – materijalnih stvari.

Tat – Imam li u sebi mučitelja, o oče?

Hermes – Aoj, ne, nekoliko, sine moj. Postoji ih zapravo više i zastrašujući su.

Tat – Ne poznajem ih, oče.

Hermes – Prvi mučitelj je neznanje, o sine. Drugi je tuga. Treći je neumerenost. Četvrti požuda. Peti nepravda. Šesti pohlepa. Sedmi obmana. Osmi zavist. Deveti izdaja. Deseti ljutnja. Jedanaesti nepromišljenost. Dvanaesti zlovolja. Dvanaest ih je brojem, ali pored njih ima još mnogo drugih, sine moj. Oni podvrgavaju unutarnjeg Čoveka koji boravi u zatvoru svoga tela pateći od Čoveka koji prima Božju milost. To određuje način i učenje o ponovnom rođenju.

8. A sada, sine moj, budi postojan i održavaj uzvišenu tišinu! Tako milost koja dolazi od Boga neće izostati. Znanje o radosti dolazi k nama, o sine, a tuga će otići onima koji joj ustupaju mesto.

Prizivam moć koja dolazi nakon radosti, samokontrolu. To je najslađa snaga. Najradosnije

zamolimo za njen dolazak. Njenim dolaskom odlazi neumerenost.

9. Sada pozivam četvrtu moć, nepokolebljivost, snagu suprotnu požudi. Taj korak, o sine, sedište je pravednosti. Vidi kako je bez suđenja oterala nepravednost. S odlaskom nepravde mi postajemo pravedni.

Pozivam šestu snagu, velikodušnost, koja je suprotna pohlepi. Sada kada je pohlepa otišla, pozivam sledeću moć – istinu. Obmana odlazi i istina je s nama. Vidi kako se dolaskom istine podiže Dobro. Zavist je pobešla daleko od nas. Uzvišeno Dobro, zajedno sa životom i svetlošću, pridodano je istini, a muke tame više ne padaju na nas; one su poražene i odleću od nas šumeći svojim krilima.

10. Ti znaš, sine moj, način ponovnog rođenja. A kada tih Deset dođe, duhovno rođenje je dovršeno. Ono proteruje onih dvanaest, a pomoću tog rođenja postali smo slični bogovima. Ko god Božjom milošću postiže ovo rođenje u Bogu, napušta telesna čula, spoznaje sebe [kao Život i Svetlost], spoznaje da je sazdan od tih snaga ispunjen blagoslovom.

11. Tat – O oče, postadoh postojan kroz Boga. Sada vidim ne svojim očima, nego energijama Uma koje su mi date kroz moći.

Ja sam na nebu, na zemlji, u vodi, u vazduhu; ja sam u životinjama i u bilju; ja sam u materici, pre materice, posle materice. Svugde sam prisutan.

No reci mi ponovno kako se tih dvanaest mučitelja mraka isteruje od strane deset snaga; kako se to događa, o Trismegistose?

12. Hermes – To telesno boravište kroz koje prolazimo, o sine, sastavljeno je od kruga od dvanaest tipova života, a on se sastoji od elemenata kojih je dvanaest po broju, ali su jedne prirode, koja se pojavljuje u različitoj formi. Zbog Čovekove obmane postoji nesloga među njima, sine, dok su u delovanju oni jedno. Mi ne možemo deliti nemir od ljutnje; ne možemo ga čak ni razlikovati. Prema ispravnom razmišljanju (Logos) tih Dvanaest se povlači jednom i zauvek, jer ih proteruje Deset snaga.

Jer njih Deset, o sine, rađaju dušu. Život i Svetlost tu su sjedinjeni, a to jedinstvo je rođeno iz duha. U razumu Jedan sadrži Deset, Deset jedan.

13. Tat – O oče, vidim Sve i vidim sebe u Umu (Nousu).

Hermes – To je ponovno rođenje, o sine, a ne više oslikavanje nekog u odnosu na trodimenzionalno telo. To je dar učenja o ponovnom rođenju koje sam razložio tako da krivo ne tumačimo sve prema mnoštvu, već da ga damo onima koje Bog Sam želi.

14. Tat – Reci mi, o oče, hoće li ovo telo, koje je načinjeno od snaga, biti ikada podvrgnuto rastvaranju?

Hermes – Čuti i ne govori o nemogućem. Zgrešićeš, i oko Uma (Nousa) u tebi biće pokvareno.

Prirodno telo koje naša čula opažaju znatno se razlikuje od ovog suštinskog rođenja.

Prvo mora biti rastvoreno, drugo nikada ne može, jedno je smrtno, a drugo besmrtno. Zar ne znaš da si rođeni Bog, Sin Jednog, kao i ja sam!?

15. Tat – O oče, čuj himne hvale za koje si rekao da si ih čuo kada si došao u Osmu [Ogdoadu] Moći.

Hermes – Baš kao što mi je Pastir (Poimander) objavio kada sam došao u Osmu. Učinićeš dobro ako požuriš da se oslobodiš boravišta tela, jer ti si pročišćen. Pastir (Poimander), Um (Nous Uzvišenog), nije mi dao ništa više od onoga što je napisano; bio je svestan da ću biti sposoban da spoznam sve stvari sâm i da čujem ono što želim da čujem, i da vidim sve.

Zadužio me da stvaram divna dela. Zbog toga moći u meni pevaju o svim stvarima.

Tat – O, oče, želim da čujem i da znam te stvari.

16. Hermes – Budi postojan, o sine, slušaj harmoničnu pesmu hvale, himnu ponovnog rođenja koju nisam mislio da ti dodelim tako spremno, ukoliko ne dosegneš sam kraj.
Ona se ne poučava, već se drži skrivena u tišini.
I tako, sine, stani pod čisto nebo, okreni se južnom vetru, pri zalasku sunca duboko se pokloni.
Učini to na sličan način i u vreme izlaska, licem okrenutim prema istočnom vetru.
Sada, sine, budi postojan!

Tajna himna

17. Neka svako biće ovoga Sveta poslušaj ovu himnu.
Otvori se, zemljo! Neka se svaka munja iz ponora prikaže za mene.
Drveće, ne gibaj se!
Ja slavim Gospoda stvaranja, Sve i Jedno.
Otvorite se nebesa, a vi vetrovi, budite mirni.
Neka Božja besmrtna sfera primi moju reč (Logos)!

Jer ja pevam hvalu Njemu koji je sve utemeljio,
Koji je postavio zemlju, okačio nebesa i koji je naredio da Okean pruži vodu [Zemlji],
Jednako onim delovima koji su nastanjeni kao i onima koji nisu,
Da bi je koristio svaki Čovek;
I koji je naredio da se pojavi vatra na korist bogovima
I ljudima.
Slavimo, iznad nebesa, Njega, Gospodara sveukupne prirode!
On je Oko Uma (Nous), neka On primi
hvalu svake snage u meni.

18. O, moći u meni, pevajte Jednom i Svemu;
Pevajte mojom Voljom sve moći što nalazite se u meni.
Božansko Znanje koje si ti rasvetlio,
Ja pevam kroz tebe iz božanske svetlosti
I radujem se u oduševljenju Uma (Nous).
Pevajte hvalu sa mnom, vi moći.
Ti, Samokontrolo, pevaj sa mnom.
Pevaj kroz mene moja Pravednosti, hvale Pravičnosti.
Pevaj moja Velikodušnosti, kroz mene hvali Sve.
Kroz mene Istino, pevaj istinu.
Ti Dobro, slavi dobro.
Život i svetlost, od nas vama teku naše hvale.
Zahvaljujem tebi, Oče, snazi svih mojih moći.
Zahvaljujem tebi, Bože, moći svih mojih energija.
Tvoja Reč kroz mene peva Tebi.
Primi sve natrag kroz mene putem Reči,
Izgovorenom žrtvom.

19. Tako vape Moći u meni.
One slave sve, one izvršavaju Tvoju Volju koja dolazi
Od Tebe i Tebi se vraća, i ona jeste Sve.
Primi darovanje govora od svih bića.
O, živote, sačuvaj Sve u nama.
O, svetlosti, osvetli Sve.
Jer Um (Nous) vodi tvoju Reč, o nosiocu daha života,
O, stvaraocu svetlosti. Ti si Bog.

20. Sve to tvoj Čovek proglašava kroz vatru,
vazduh, zemlju, vodu; kroz duh, kroz tvoja bića.
Iz Tebe i Tvoje Večnosti otkrio sam pesmu hvale,
U Tvojoj Volji pronađoh odmor koji tražih.

21. Tat – O, oče, postavio sam ovu himnu u Kosmos unutar mene samog.

Hermes – Reci: u Kosmos koji tvoj um samo može videti, o sine.

Tat – Da oče, u Kosmos koji um samo može videti. Tvojom slavom i snagom Um (Nous) u meni potpuno je rasvetljen. I ja, takođe, čvrsto želim da hvalim Boga iz sveg srca.

Hermes – Čini to brižno, sine moj.

Tat – Oče, ono što opazim u Umu, govorim. Tebi, Bogu, roditelju mog dolaska u Rođenje, ja, Tat, prilažem ovaj dar govora.

Bože, ti si Otac, ti si Gospodar, ti si Um; primi ove moje reči Svojom Voljom, jer pomoću Tvoje Volje sve su stvari načinjene.

Hermes – Pridaj svoju žrtvu prihvatljivu Bogu, o sine, Gospodaru Svega. Ali, takođe, o sine, pridodaj „kroz Reč”.

22. Tat – Zahvaljujem ti, oče, što si mi pokazao pevanje tih himni.

Hermes – Srećan sam, sine moj, da si izneo plodove Istine koji ne mogu umreti.

I sada, kada si naučio tu lekciju od mene, obećaj da ćeš ćutati o toj vrlini i nijednoj duši nećeš obznaniti da poznaješ način ponovnog rođenja, da se ne pomisli kako smo klevetnici. Oboje smo bili dovoljno pažljivi – ja u govoru, a ti u slušanju.

U Umu si spoznao sebe i našeg [zajedničkog] Gospodara.

KRAJ TRINAESTE KNJIGE

Knjiga XIV – Hermes Asklepiju

1. Tokom moje odsutnosti, moj sin Tat želeo je da uči o prirodi svih stvari i nije mi dopustio odugovlačenje. S obzirom da je on moj sin i prilično je mlad te s obzirom da je tek nedavno shvatio te stvari, bilo je nužno da celovito govorim o svakoj pojedinosti kako bi on lako mogao pratiti svako od tumačenja. Odabравši najvažnije tačke koje smo razradili, želim da ti saopštim njihov sažetak, ali razložiću ti skrovitije značenje, jer ti si stariji i već razumeš prirodu stvari.

2. Sve su očitovane stvari stvorene i još se uvek stvaraju. Ali, nisu stvorene same od sebe, već pomoću drugog. Mnoge su stvari stvorene, zaista sve očitovane stvari, ali međusobno su različite. Ako ih je stvorio drugi, tada postoji stvoritelj koji mora biti nerođen, jer u protivnom ne bi mogao prethoditi svemu što je rođeno. Zato je sve načinjeno načinio neko drugi; samo onaj ko je nerođen može prethoditi svemu što je stvoreno.

3. Takav je Svemoćni, jedinstven i istinski mudar u svim vidovima, jer mu niko ne prethodi; jer je prvi po broju i po veličini; nadmoćan u nadilaženju čitavog stvaranja i u stvaranju bez prestanka. Čak štaviše, sve što je učinjeno – vidljivo je, ali On sam je nevidljiv. Na taj način On stvara, a ne može se videti. On uvek stvara i uvek je nevidljiv.

4. Ovo se mora shvatiti, a kada se shvati treba se obožavati, a obožavalac treba da se uvrsti među blagoslovljene koji su spoznali Oca. Jer šta može biti slađe od pravog Oca?

Ko je On? Kako ćemo ga upoznati? Je li ispravno nadenuti mu ime 'Bog'? Ili nosi ime Stvoritelja ili Oca, ili sva tri imena? On je Bog zbog svoje moći, Stvoritelj zbog svoje aktivnosti i Otac zbog Uzvišenog Dobra. Budući da je on ta moć, on nadmašuje sva stvorena bića, a kako je ta moć u

aktivnosti, on postaje svaka od tih stvari.

Napustimo dugu i beskorisnu raspravu. Moramo upoznati dve stvari: stvoreno i Stvoritelja. Jer među njima ne postoji treći.

5. Budi obazriv prema svemu što misliš ili čuješ; shvati da su to dvoje sve; ne budi smeten ni zbog čega; ono što je iznad ili ispod, što je božansko ili što je podvrgnuto promeni, ili što se nalazi duboko unutra, sve to je oboje – stvoreno i Stvoritelj. Nemoguće je odvojiti jedno od drugoga, jer ne može postojati Stvoritelj bez onoga što je stvoreno; oboje su zapravo ista stvar. Zato jedno može biti razdvojeno od drugoga dok ne može biti razdvojeno od samoga sebe.

6. Jer, ako Stvoritelj nije ništa drugo nego kreativno počelo, Jedno, nepomešano, nesloženo, to počelo mora biti stvoreno od samoga sebe. Kako je dolazak u postojanje rad Stvoritelja, a sve što je došlo u postojanje nije moglo doći samo od sebe, proizlazi da je uzrok tome neko drugi i da bez Stvoritelja stvoreno nije moglo biti rođeno niti može postojati.

Da je jedno od toga bez drugoga, izgubilo bi vlastitu prirodu zato što bi bilo lišeno drugog. Prihvati li se da su to dvoje, stvoreno i Stvoritelj, jedno u svome jedinstvu, jedno mora biti prvo, a drugo sledi.

Prvi je Bog Stvoritelj, a stvoreno sledi, ma šta to bilo.

7. I ne budi zabrinut zbog puke različitosti stvaranja, zbog straha da ćeš poniziti Boga i umanjiti njegovu slavu. On ima samo jednu slavu, kojom stvara sve; to je telo Boga, stvaranje. Ništa zlo ili sramotno ne može se pripisati Stvoritelju. To su nedaće koje slede dolazak u postojanje, poput zelenila na bakru ili prljavštine na telu. Kovač bakra ne stvara zelenilo, niti roditelj stvara prljavštinu na telu, a Bog ne stvara zlo. No, stalna prisutnost stvaranja uzrokuje zlo kao neka vrsta čira; zato Bog uvodi transformaciju, da bi pročistio nečistoću rođenja.

8. Ako slikar može stvoriti nebo i bogove, zemlju i mora, ljude, inteligentna bića i nežive stvari, zar ne može i Bog takođe stvoriti te stvari?

Pobijanje toga ukazuje na veliku ludost i nepoznavanje Boga. Ljudi koji misle tako, u najčudnijem su stanju. Pretvarajući se da su sveti i da poštuju Boga, a odbijajući da Mu pripišu stvaranje svega, ne samo da Ga ne poznaju, već nanose uvredu Njegovoj veličini, pripisujući mu nedaće i jade, prezir i nemoć; jer (po njihovom mišljenju) ako nije stvorio sve stvari, nije ih stvorio jednako zbog prezira kao i zbog nemoći. Misliti tako, svetogrđe je i bogohuljenje.

9. Bog ima samo jednu osobinu – dobrotu. Onaj ko je dobar nije prezriv niti nemoćan. Jer Bog je Uzvišeno Dobro: svemoć da stvori sve. Sve što je dovedeno u postojanje, pomoću Boga je rođeno, to jest, pomoću Uzvišene Dobrote i pomoću moći koju ona može načiniti. Želiš li da shvatiš kako On stvara i kako su sve stvari dovedene u postojanje, gledaj, i predočiću ti najlepšu sliku nalik životu.

10. Gledaj, seljak baca seme na zemlju – ovde pšenicu, tamo ječam, a drugde neko drugo semenje. Isti Čovek sadi lozu, jabuku i drugo drveće. Tako Bog seje besmrtnost na nebu, transformaciju na zemlji, život i kretanje u svemu. Nekoliko je stvari koje seje, i lako ih je izbeći; četiri sveukupno, a tada postoji Bog sam i takođe stvaranje; u tome su sve postojeće stvari.

KRAJ ČETRNAESTE KNJIGE

(Knjiga XV nedostaje i u originalu. Najverovatnije se radi o grešci numerisanja poglavlja kod izvornog priređivača, a ne o gubitku celog poglavlja. Inače razna izdanja Corpora imala se različit broj poglavlja, od 13 do 17.)

Knjiga XVI – Asklepije kralju Ammonu

1. Kralju moj, šaljem ti važno pismo koje kruniše i poziva u sećanje sve drugo. Nije u saglasju s opštim mišljenjem i zaista opovrgava sve što većina misli. Zapravo, izgledaće da je u suprotnosti s nekim stvarima koje sam spomenuo pre. Moj učitelj Hermes često mi je privatno govorio, a takođe u prisustvu Tata, da je sadržaj mojih knjiga vrlo jednostavan i jasan onima koji ih čitaju. Nadodao je, međutim, da su one zasenjene i da odražavaju skriveno značenje reči. Rekao je da će postati još opskurnije kada Grci odluče da prevedu naš jezik na njihov, što će pak dovesti do većeg iskrivljavanja i nejasnoće.

2. Izražen na svom izvornom jeziku, tekst čuva čisti duh reči. Jer sam kvalitet zvuka i izgovor egipatskog jezika nose u sebi snagu onoga što je izrečeno. Zato, o Kralju, onoliko koliko je u tvojoj moći, a tvoja moć je neograničena, molim te da osiguraš da ovaj tekst ne bude preveden, kako ove misterije ne bi došle do Grka. Jer bahat, neodređen i upadljiv stil grčkog jezika, potkopaće uzvišenost i snagu našeg vlastitog koji čuva snagu reči. Grci, o Kralju, koriste prazne reči koje su puko razmetanje. Takva je filozofija Grka: buka reči. Mi ne koristimo takve reči, nego koristimo zvuk pun snage.

3. Ovde ću započeti svoje pismo prizivajući Boga, Gospoda, Stvoritelja i Oca koji sve sažima. On je, bivajući sve – Jedan, i bivajući Jedno – On sažima sve stvari. Celokupnost svega je Jedno i jeste u Jednom. Ne postoji ovde drugi, jer oboje su Jedan. Seti se ovog počela, moj Kralju, za preostali deo mojeg pisma.

Jer, ako bi neko napao ono što izgleda da je sveukupnost i Jedno, što je, pak, isto, uzimajući izraz „Sveukupnost“ kao odvojen od Jednog i kao množinu, a ne potpunost – što je nemoguće – on bi podelio sveukupnost od Jednog, dovodeći time sveukupnost do ništavila.

Iz nužnosti su sve stvari Jedno, budući da postoji Jedno koje to nikada ne prestaje biti ukoliko celokupnost nije rastvorena.

4. Vidi kako u sadašnjim delovima vode ima mnogo izvora vode i izvora vatre što se podiže. I na jednom mestu možeš videti tri prirode: vatru, vodu i zemlju, koje zavise od jednog jedinog korena. Zato se za to veruje da je spremište sveukupne materije koja izdaje vlastito obilje i zauzvrat prima sadržaj odozgo.

5. Pa ipak, Stvoritelj, to jest Sunce, uvek povezuje nebo sa zemljom, šaljući svoj sadržaj odozgo prema dole i podižući materiju odozgo. On povlači sve oko sebe i u sebe, i od sebe daje sve svemu, obilno deleći svoju svetlost. Jer on je taj čije milostive snage ne prožimaju samo nebo i vazduh, već prema dole dosežu do najdubljih dubina zemlje i morskih bezdana.

6. Ako je tamo duhovni sadržaj, tada je to telo Sunce, koje njegovi zraci sadrže. Sámó Sunce nalazi se blizu sebe na mestu, te priroda zna od kakve je stvari načinjeno i odakle teče. Ne možemo ga videti, ali sistematskim naporima možemo ga razumeti.

7. Vizija Sunca, međutim, ne uključuje napor, jer sjaj njegovog lica sjaji čitavim univerzumom, i iznad i ispod. Noseći na sebi Kosmos kao krunu, on sedi u središtu. Poput veštog vozača, on sigurno vodi kola Kosmosa, vežući uzde za sebe kako ona ne bi besomučno jurila. Njegove su uzde život, duša, disanje, besmrtnost i stvaranje. On popušta uzde da bi se kola mogla slobodno kretati, ali ne predaleko od njega. Zapravo, ostaju uz njega.

8. Na taj je način sve stvoreno. Sunce udeljuje besmrtnicima njihov večni život i hrani večna

područja Kosmosa svetlošću koja se penje, a što je poslano od strane okrenute nebu; sa silaznom svetlošću, koja osvetljava čitavu šupljinu kraljevske vode, zemlje i vazduha, on oživljava i pokreće rođenje i smrt.

9. Bića iz tog dela Kosmosa on obnavlja i preoblikuje u cikličkom kretanju, menjajući jedno za drugo, vrstu za vrstu, formu za formu. Čineći tako, on deluje jednako kao s nebeskim telima. Promena je konstantna za sva tela; za besmrtnike bez rastvaranja, za smrtnike s raspadanjem. Na taj način besmrtnici se razlikuju od smrtnika i smrtnici od besmrtnika.

10. Kao što je njegova svetlost neprekidna, tako on takođe stvara život neprekidno, bez prekida bilo gde, i u obilju. Oko njega su mnogobrojne skupine duhovnih snaga, poput mnogobrojnih različitih vojski. One borave zajedno i ne nalaze se daleko od besmrtnika. Pridružene su području ljudi i nadziru njihove poslove. One iznose zapovesti bogova, i to olujama, uraganima, viorima, vulkanima i zemljotresima, kažnjavajući bezbožnost gladu i ratovima.

11. Najveća uvreda bogovima od strane čovečanstva je neiskazivanje poštovanja; jer posao bogova je da čine dobro, zadatak ljudi da izražavaju poštovanje, a zadatak duhovnih moći da služe. Za bilo šta drugo za što ljudi imaju smelosti da učine, pogreškama, nemirom, prisilom (što oni nazivaju sudbinom) ili neznanjem, bogovi će ih smatrati nevinima. Samo nepoštovanje nailazi na osudu.

12. Sunce održava i hrani svaku vrstu bića. Kako duhovni svet obgrljuje fizički i puni ga različitim vrstama formi, tako i Sunce obgrljuje sve ostalo u Kosmosu, podižući i jačajući sve naraštaje. Kada su oni istrošeni i odbačeni, ono ih prima natrag.

13. Hor duhova, ili bolje rečeno horovi duhova, stavljeni su pod zapovedništvo Sunca; „horovi“ – jer ima mnogo različitih vrsta moći. Postavljeni su u poredak pod Suncem i jednaki su im brojem. Neke od tih moći su dobre, a neke zle po svojoj prirodi, to jest po svojoj aktivnosti. Jer suština duhovne moći je njihova aktivnost. Postoje takođe neki koji su mešavina dobra i zla.

14. Svim ovim duhovima data je vlast nad zbivanjima na zemlji i nad tamošnjim nemirom. Oni uzrokuju različite neredе u gradovima i među narodima, ali takođe i u životu pojedinačnih ljudi. Oni oblikuju naše duše po sebi samima i uzdižu ih boraveći u našim mišićima, u našoj moždini, venama i arterijama, pa čak i u našem mozgu, prodirući duboko do naše utrobe.

15. Duhovi koji su postavljeni kao pratioci iza svake zvezde prema onome što svako rođenje zaslužuje, zaposedaju svakoga od nas u trenutku rođenja i daju dah. Nikada nisu nepokretni nego se okreću, menjajući mesto iz trenutka u trenutak. Sada, kada ti duhovi ulaze u dva tela duše kroz telo, svaki pobuđuje dušu prema svojoj vlastitoj aktivnosti. Ali razumni deo duše ostaje oslobođen tiranije tih moći i ostaje spreman za primanje Boga.

16. Kada je pomoću Sunca taj racionalni deo u Čoveku prosvetljen svetlošću (a takvih je ljudi nekoliko), moći tih duhova prestaju da deluju na njih. Jer nijedan duh, ili (niži) bog, nema moć nad bilo kojim zrakom koji dolazi od Boga. Ali svi ostali ljudi su vođeni i rođeni, i duša i telo, moćima čije aktivnosti oni vole (kojima su porobljeni). Mišljenje (usađeno u čoveka od strane duhova) je zavodljivo i upravo ono zavodi (čoveka), a ne ljubav. Na taj način moći imaju nadzor nad svim zbivanjima na zemlji kroz instrument naših tela. Ovu kontrolu Hermes naziva sudbinom.

17. Duhovni svet tako zavisi od Boga, a fizički svet od duhova; kroz koji duhovni i fizički svet Sunce prima od Boga tok svesti, to jest, od kreativne moći. Oko Sunca se nalazi osam sfera koje zavise od njega; prva je sfera fiksnih zvezda, a potom sledi njih šest što ih čine planete, i jedna koja okružuje zemlju. Moći duhova zavise od sfera, a ljudi od moći duhova. Tako su sve stvari i svi ljudi zavisni od Boga.

18. Zato je Otac svega Bog, Stvoritelj je Sunce, a Kosmos je instrument njegove kreativne moći. Njegov duhovni sadržaj upravlja nebesima, nebesa vladaju bogovima, a moći koje su pridružene bogovima vladaju ljudima. To je vojska bogova i moći.

19. Kroz sve instrumente Bog pomoću Sebe samog stvara sve ovo i sve stvari pokazuju osobine Boga; budući da je to tako, one su Bog. Stoga u stvaranju svih stvari, on stvara Sebe. On nikada ne može prestati da stvara jer On sam nikada ne prestaje da bude. Kako Bog nema kraj, tako i njegovo delo nema ni početak ni kraj.

KRAJ ŠESNAESTE KNJIGE

Proročanstvo Hermesa Trismegistosa

Razgovor Hermesa Trismegistosa s učenicima Asklepijem, Tatom i Ammonom, pronađen u Nag Hammadiju, deo je zbirke hermetičkih tekstova na koptskom jeziku. U njemu se nalazi proročanstvo Hermesa Trismegistosa o propasti Egipta i najava jedne opšte dekadencije.

„Ili ne znaš, Askelpije, da je Egipat slika neba? Čak štaviše, to je mesto stanovanja neba i svih sila koje su na nebu. Ako nam dolikuje da ne budeš neuk o vremenu koje dolazi u našu zemlju, kada će Egipćani uzalud služiti svojim bogovima i kada će njihove religiozne aktivnosti biti prezrene. Jer, svi će bogovi napustiti Egipat i vinuti se u nebo. Egipat će biti napušten; bogovi će ga napustiti. Jer u Egipat će doći stranci i njime upravljati. Egipat! Čak štaviše, Egipćanima će biti zabranjeno da poštuju Boga. I još će se kažnjavati, posebno oni koji se zateknu u poštovanju i slavljenju Boga.

I toga dana će zemlja, pobožnija od drugih, postati bezbožna. Više neće biti puna hramova, već grobova. Neće biti puna bogova, već mrtvih tela. Egipte! Postaćeš poput bajke. A tvoji verski objekti bit će (...) tek lepe stvari, a (...) tvoje reči tek lepo kamenje. A varvari će biti bolji od vas, Egipćani, kao i njihova religija, bilo da su Skiti, Hindusi ili neki drugi.

A šta je to što govorim o Egipćanima? Jer oni (Egipćani) neće napustiti Egipat. Jer, u vreme kada bogovi napuste zemlju Egipat i vinu se u nebo, tada će svi Egipćani umreti. Egipat će biti napušten i od bogova i od Egipćana. A ti, Reko, dočekaćeš dan kada ćeš teći više s krvlju nego s vodom. Mrtva tela biće viša od tvojih obala. Onaj koji umre neće biti oplakan, već će to biti onaj ko živi. Zaista, preživeli će zbog svog jezika biti znani kao Egipćani u drugom razdoblju (vremena).

- Asklepije, zašto plačeš – Oni će po svojim običajima izgledati kao stranci. Božanski Egipat trpeće većih zala od ovih. Egipat – od Boga voljeni, stanište bogova, škola religije – postaće primer bezbožnosti.

I u tim danima svet neće biti zadivljen (...), i besmrtnost, neće biti poštovana (...), budući da kažemo kako to nije dobro (...). Neće biti stvari ni vizija. Već bi mogla postati breme svim ljudima. Stoga će biti prezren – predivan svet Božji, neuporedivo delo, snaga koja poseduje dobro, vizije oblikovane prema Čoveku. Tama će biti draža od svetlosti, a smrt od života. Niko neće gledati u nebo. Pobožnog će Čoveka držati ludakom, a bezbožnika slaviti kao mudraca. Kukavan Čovek biće smatran snažnim. Dobar će Čovek biti kažnjen kao zločinac.

A što se tiče stvari duše i besmrtnih stvari, zajedno s onime što sam vam već rekao, Tate, Asklepije i Ammone, ne samo da će biti prezrene, već će ih smatrati ispraznošću. No, verujte mi (kada kažem) da će ljudi te vrste biti izvrgnuti opasnosti za svoju dušu. Utemeljiće se novi zakon (nedostaju dva reda) ... ini će (nedostaje red) ... dobro. Zli anđeli ostaće među ljudima⁵, i biće s njima, i vodiće ih u bezboštvo, ratove i pljačku, učeći ih stvarima koje su protivne prirodi.

U tim danima zemlja neće biti stabilna, a ljudi neće ploviti morima niti će poznavati zvezde na nebu. Svaki sveti glas Božje reči će utihnuti, a vazduh će biti zagađen. Takva će biti malaksalost sveta: ateizam, nered i nepoštovanje plemenite reči.

A kad se te stvari dogode, Asklepije, tada će Gospodar, Otac i bog od jedinog prvog Boga, Stvoritelj, kada ugleda stvari koje su se dogodile, stvoriti svoje delo, koje je dobro, protiv nereda. On će ukloniti pogrešku i odstraniti zlo. Ponekad ga uništava velikim potopom, a u drugim vremenima vatrom koja prži; ponekad ratovima i bolestima, sve dok obavli (četiri reda nedostaju) ... svoj posao. I to je rođenje sveta.

Obnova prirode pobožnih koji su dobri dogodiće se u vremenu koje nema svoj početak. Jer, Božja volja nema svoj početak, kao ni njegova priroda, koja je Njegova volja (bez početka). Jer priroda Boga je volja. Njegova volja je dobro.“

Nag Hammadi , Asklepije 21-29

⁵ Hibridi reptoida, Iluminati, tajni vladari, aristokratija.